

RMK.
1045

SZATHMAY PETER HVMVS PROPRIETARY JURISCONSULTVS

1860

MDCCCLX

~~Hang. o. f.~~

~~978.~~

B. M. K. I. 1045.

1. péld.

(Teljes.)

1045

Izrael Istenének igaz Tiszteleti mellett buzgo

ILLYES PROPHETA- NAK

ELRAGADTATASA.

82. 82.

Idyeféséges Tanítás;

Mellyet ERDELY Országban lévő IZRAEL ISTENE-
NEK Dicsőséges igaz Tiszteleti mellett, ILLYES-
SEL mind halálíglán, álhataroson buzgo CHRI-
STVS igaz SZOLGAJANAK; most lelkében meg-
dicsőült VASARHELYI PETERNEK, hidegedett
teste el-takarításának alkalmatosságával; ENYÉ-
DEN akkori szép feles gyülekezet előtt, CHRI-
STVS Lelke vezérléséből alkalmaztatott, 1666. elz-
tendőben, Pünkösdi havának 16-dik napján.

Méltóságos KEMENY JANOSNE Fejedelem Afzszony
ő Nagysága, Udvari Prédicátora.

SZATHMARI B. PETER.

S Z E B E N B E N,

SZENCZI KERTESZ ABRAHAM által nyomtatott,
M. DC. LXVI.

TEKINTETES NEMZETES

U R I

FELSŐSEGGELEK ES JOSZAGOS CSELEKE-
DETEKKELEKES, ENYEDI hies COL-
LEGIUM CURATORINAK;

A' kegyelemnek Urától, lelki Sionához s' Jerusáleméhez
meg-emésztrő s' minden földi akadályokat fellyúl mulo
s' meg-győző, buzgo SZERELMET, és örvendetesebb
időkre kedves egélségben meg-maradást, minden
kedvesivel, lélekből kívánok!

Mivel a' mint bölcs Salamon szol (Példás könyvé-
nek 16 résznek 9. versében; *Az embernek elméje
gondolja-meg az ő utát, de az Ur igazgattya annak
járását,*) engemet-is mostan reménységem kívül
sírásra s' keserves alkalmatosságra vezérlet a' bölcs
itilétű Ur kegyelmeinek közzé: mellyhez képest
szándékom s' igyekezeterem kívül lett ez-is, hogy kegyelmeiket
keserves dolognak meg-olvasására s' voltaképpen való meg-fon-
tolására serkengessem. Mellyet mindazáltal (noha e' világi embe-
rek örvendetes állapotot szeretnek inkább) bölcs Salamon jobnak
s' idvélségesebnek lenni tanit, Prédikátor könyvének 7 résznek,
2-dik versében: *Jobb (ugymond) a' siralmas házhoz menni, hogy nem
mint a' lakodalomnak házához; mivel hogy minden embernek vége va-
gyon, és az élő ember meg-emlekezik arról.* De a' bölcs Istennek ugy
tetzvén, hogy mint egy buzgo lelkű ILLYEST egész IZRAELNEK
kárával, e' hűséges, kedves, hasznos szolgáját-is ERDELYBEN lé-
vő IZRAELE közzül ki-ragadgya, Tudos, becsületes, az Ur
Christus-

Christusban Atyámfiaiának közönséges tettzéseket, s' intéseket, és
tőle keserűségre hagyatott özvegyének-is kérését előttem visel-
vén, a' mint a' szomorú váratlan alkalmatosságra engedte, ez együ-
gyű Tanitást alkalmaztattam a' szomorú alkalmatosságra. Mel-
lyet hogy közönséges szemekben bocsátottam kegyelmeinek
ajánlván, bizonyos, derekas okok vittének reá, nem-is magam
oktából, avagy vakmerőségből lett, kik közzül; Első, Mert ke-
gyelmeinek fontolhattya voltaképpen meg, mitsoda közönséges
kár, ilyen hasznos Christus igaz szolgájának el-költözése; s' ke-
gyelmeinek buzgosága s' serény vigyázása által orvosaltathatik-is
meg. Második, Mert arról az együgyű Tanitástól némelly
becsületes emberek tudakozván, magamnak-is jelentették, ki-
válnak látni irásban. Harmadik, Mert ha némellyek Athe-
nási ujsághoz való indulattyaiból, (Apost. Csel. 17. résznek 21-dik versében.) Avagy inkább kárhooztatásra s' itiletre
hajlo elméből kívánnák-is látni; De bizonyossá rétettem felőle,
hogy vadnak olyak-is, kik épületre czéloztak s' olyan véggel-is
emlegették. Negyedik, Meg-dicsőült lelkű Christus hűséges
szolgája, meg-hagyatott özvegye kívánságának s' kérésének, eb-
benn-is hogy engedgyek, a' szeretet kívánta.

Kegyelmeiket segéllye a' könyörülő Ur! hogy a' miképpen e'
hies Enyedi Collegium s' Erdélyben lévő Isten Izraele Ilyési buz-
go lelkű, mélységes Pál Apostoli tudományu, Mosefi szelidségű,
János Apostoli titkos mélységes értelmű, Péter Apostollal bar-
batozon magyarázó Tanitójától vált ma meg; Legyenek ennek
tudománya, élete, erkölce, szent, holtig álhatatos buzgosága,
következőknek-is oldalakban éreztető, s' azoknak követésére in-
dito őstön gyanánt!

A' mi engemet illet, ha szintén elme mutogatást várnának-is né-
mellyek, a' váratlan szorófs alkalmatosságra engemet, könyveim-
től-is távuly lévén, attól ki-rekésztett volna: Mivel ez együgyű
tanitásnak-is többire utamban, az Istentől nekem adatott Talen-
tum szerént, loyam hátán lett elmélkedésimből, kellett ki-relni,

Azután, igaz, kiváltképpen szent írásbéli helyeknek, és a' *Helvetica Confessio* tulajdon szavainak le-írásával (nagyobb s'világosabb bizonyoságnak okáért) és némelly meg-értésre szükséges dolgoknak, világosabb mutogatásával meg-bővítettem. Ha a' nagy kegyelmű Urnak úgy tetszik, más közönséges épületre néző, s'lelki Jerusálemelki szabadságának oltalmazására czélozo munkához-is kezdettem. Addig pedig kegyelmeiteknek ezt alázatofon, de kegyelmeitek jó akarattában meg-nyugott nagy bizodalommal, immár meg-említett s'elő számlált okoktól viseltetvén ajánlom.

Az Izraelnek kegyelmes Ura, szánnya-meg szerelmes Fia vérén szerzett saját örökségét s'lelki Jerusálemét, és annak romladozott kő-falaít építse-meg! kegyelmeitek-is sok változásokkal meg-terheltezt s'fialmas esztendőök s'napok után, örvendeztesse-meg, lelki Jerusálemének igaz s'állandó szent békeségével!

Kegyelmeitek lelki s'sesti boldogságáért a' könyörületességnek Uraelött, esedezze lelki Assyria az Ur Christus kegyelme által; és szíves, igaz jó akaro egygyűgyű szolgálja.

SZATHMARI B. PETER.

Síralmas alkalmatosságra készítő ELŐL JARO BESZED.

Jesus Christus serege; sok nyomorúságoknak s'veszedelmeknek tűzeségökemenczéből, csudálatofon az erős mindenható Isten keze által ki-ragattatott szép számos gyülekezet;

AZ Egyptiusok pogányok lévén, mivel nekik Joseph sokat szolgált, azért hozzája való szeretetből, mikor édes Patriarcha Attya Jákob holt testét el-akarván temetni, temető helyére, Canahán földére indulna, el-késérik: és az utban a' Jordán vize mellett ARAD nevű mezőben nagy sírást tőnek Josephel heted napig; melly helyet ugyan A' EL MITZRAIMnak, az az, Egyptomiak síralmának nevezének. A' mint Teremtésről írt könyvnek 50-dik részében, 10, 11, és következő versekben vagyon. Ma te-is Christus szent Gyülekezete olly Patriarchát kérész-el (méltán sírással,) ki sok lelki fiakat szült, magad nemzetiből valót! Ha idegenek lévén az Egyptiusok sírtak keservesen két izbenn-is, a' mint Teremtésről írt könyvnek 50-dik résznek 3-dik, versében vagyon; méltán te-is érezheted az erős mindenható Istennek csapását, (elsőben pedig azok Egyptusban egyven napig sírtak, minekelőtte a' Patriarcha testével ki-indulnának; másodszor az utban hét napig) mert nem csak egy Ecclesia, Schola, s'nevezet szerént nem-is csak te, szép Tanító, s' Tanuló seregből álló Enyedi Collegium vallótál kárt; hanem ez Erdély országban tűz s'fegyver között meg-maradott egész Magyar nemzet. Mikor szent Pál búcsuznék az Ephesusbéli szent Gyülekezettől, és (a' mint Apostolok Cselekedetiről írt könyvnek 20-dik résznek, 25, és 38-dik versekben vagyon,) jelentené, hogy többé az ő orcáját nem láttyák; keserves sírásra fakadának, nyakában rohanván s'csokolgatván az Apostolt. Ti-is manál tovább, ezt a' Christus igaz néhai Apostoli életű s' tudományu szolgáját nem láttyátok, míg a' Trombita meg-fualtatik, s'az igaz biro Christus az igazaknak fel-támadásfokkor s' meg-dicsőítetésekkel el-jövénd nagy-dicsőséggel. Eli Pap idejében Samuel Prophéta által meg-jövéndőltetett rettenetes csapása végbe méne az Izrael népén, Samuel Első könyvének 4-dik részében a' mint nyilván vagyon. A' Frigynék ládája a' Philistiusok által el-nyeretett, s'

retett, a' nép fegyverrel le-vágattatott, úgy hogy csak gyalog harmincz ezer vészett, 10-dik v. Eli Pappnak két fia is fegyver miatt el-estének, és így ezekre nevezte a' Phineás Pap felesége azt mondá, úgy is nevezé keferőségének fiát; *El-véterett Izraeltól a' dicsőség.* A' mint azon résznek, 21, 22-dik verseiben vagy on. Ma mitsoda a' Frigynek ládája? Az igaz Isteni tisztelettel a' Christus hivei, mivel ma szent Pál Apostol tanítása szerént a' hivek a' Szent Léleknek templomi, 1 Corint. 6. 19. Ma el-nyerettetett a' Philisteutoktól a' frigynek ládája, Oh igaz itéletű Isten, mivel fok helyekben az Isten igaz tiszteletti megszűnt, az őtet tisztelők fegyverrel meg-emésztettek. E' Magyar nemzetben lévő Izraelből hány igaz Christus szolgálai emésztettek-meg, halál, ellenség által, kegyetlen fegyver által, kikben a' Szent Lélek kegyelme lakozott? Hány helyekben laknak ma rokák, szarkák? és ordítanak némelyekben a' kegyetlen pogányok? Hiszem szent Dáviddal mondhatjuk és siralmas Jeremiással, a' nyomoruságnak egyik melsége a' másikat követi, Solár könyvnek 42. r. 8-dik versében. Siralmas könyvnek 1. r. 12-dik v. Mondhatjuk Phineás feleségével, hogy el-véterett Magyar Izraeltól a' dicsőség! ma is az igaz itéletű Isten neveli siralmunkat, im e' keferes alkalmatosság is siralomra hív minket. Ezeket azért voltaképpen meg-esmérvén mit cselekedgyünk? Jertek ennek a' megharagutt rettetetes Istennek esedezzünk még is.

I M A D S A G.

OH rettenetes itéletű, nagy hatalmu, mindeneken szabadon uralkodó erős bosszu álló Isten! ki minket versz régen a' mi bűneinkért, s' nemzetétől csak meg nem emésztettel: e' máj napon is nem szűnt-meg a' te haragod. Mig haragsz a' te népedre? miglen nem könyörülsz a' hideg Scythiából ki hozott, s' e' jo földön le-telepedett Magyar népeden? lelki testi farkaloktól s' kegyetlen éh Oroszlányoktól környül vétetett Seregeden? Örökké gerjedeze már haragod, utolsó pusztulásáig s' romlásáig ez országban lévő Magyar népednek? Avagy hasonlóvá akarfé tenni a' Sodomához, Gomorrához, honnét Lotot kihozván az után őket el-vesztéd? meg érdemellyük méltán oh igaz Isten. De oh vegyenek elől minket a' te nagy irgalmaságid. Ha te nem parancsolsz Ur Jesus Christus a' háboruknak, s' utolsó romlásunkra nevednek kezdett tengeri háborúknak, majd el-merülünk s' meg-emésztetünk, el-fogyunk! Nyujts ki azért édes Jesusunk segítő karjaidat e' nyomorult néped segítésére, szabadíts ki még minket a' mi nagy inségünkből! Ha egy felől meg-keferítesz, más felől vigasztal; ha sebesítesz, gyógyíts más felől: Ha egy felől versz, más felől kötögzessed sebeinket. E' siralomnak völgyében mig bujdosztat légy mi-velünk; *hogy mint*

hogy mint Izraeled a' Veres tengeren által-menvén Canahánra jutott végtére: Mi is nyomoruságinknak s' szenvedésinknek veres tengerén mehesünk drága piros véred által szereztetett dicsőséges Canahanodba. Most is e' váratlan szomorú alkalmatossággal taníts minket a' boldog ki-mulásra, és hamar el-futó életünk bölcsen el-végezésére. Hogy te lelkűnk Völégénye meg-jelenvén, mi is örömmel, készen lelkeinket mint eggyelen egy meg-tartónknak, néked meg-adhassuk Amen! *Mi atyánk &c.*

T E X T U S.

Azok az igék, mellyekből e' váratlan s' reméntelen szomorú alkalmatossággal, az Ur Lelke indításából s' vezérléséből Tanítást és vigasztalást vehettek; meg-vadnak írva Királyokrol irt második könyvnek 2-dik részében a' 12-dik versben. *Edes Atyám, édes Atyám, Izraelnek mind szekerei, mind lovagi!*

El-olvasztott igék előtt meg-irattatik Illyés Prophetának el-ragadtatása, modgyával, és elől-jaro dolgaival együtt. Hogy Jordán vizén által menvén onnét ragadtatott-el, a' szent irás magyarázók bizonyos okait adgyák. Elsőt; Hogy az ujjá-születésnek jele, melly a' viz, példázatnak, holott is az után Keresztelő János keresztelt; ki is a' buzgoságra, és hathato lélekre nézve Illyésnek mondatik, Malach. 4. 5. Matth. 11. 14. Luc. 1. 17. Másodikat; Hogy azzal is tanítaná Illyés Prophetá, az ujjá-született embereké a' mennyeknek országa, a' mint szol az Ur Christus Joh. 3. 5. Bizony bizony mondom néked, ha valaki nem születendik víztől és Szent Lélektől, nem mehet bé az Isten országába.

De ezeket el-hagyván az el-olvasott igékre mégyek és meg-térek. Melly igékben Eliseus Prophetának Illyés Prophetá el-ragattatásán valo kefergése s' bannatya adatik előnkbe.

Két dolgok vadnak az igékben. Első; El-ragattatott Illyés Prophetának, Eliseustól siralmas, és buzgo szeretetes meg-szolitása. Másodszor; Oka annak: Mert Izraelnek mind szekerei mind lovagi volt. És így Izraelre következő nagy kár is abban jelentetik.

Két nehézség vadnak az igékben. Első; Hogyhogya mondgya Atyának, holott Idvezitőnk tiltja, Matth. 23. 9. *Es senkit e' földön Atyáknak ne nevezessék: Mert egy a' ti Atyátok a' ki mennyben vagyon.*

Felelet: Tiltva édes idvezítőnk a' nével való, tisztelség kívánással lévő nevezet. Kik sem a' lelki kegyelemre nézve, sem a' természet szerént való nemzésre nézve, atyáknak nem mondathatnak. Nem az elsőre nézve, mert nem-hogy eszközök volnának az ujja-születésben, és a' kegyelem közlésében, de inkább akadályok. Mint idvezítőnk azon résznek 13-dik ver. mondgya. *De jaj tinéktek képmutató írástudók és Phariseusok, mert a' mennyeknek országát bé zárjátok az emberek előtt: Mert ti nem mentek-bé, és a' kik bé akartának menni, azokat-ia nem bocsátjátok.* Így nem mondathatnak atyáknak a' Jesuiták (kik úgy hivattyák magokat nem káromkodás nélkül, mivel csak a' Christus idvezítő, Aét. 4. 12. *Es nincsen senkiben másban idveség, és nem adatott emberek között ég alatt más név melly által kellene meg-tartatnunk vesd őszve, alább a' 13-dik résznek 29-dik versével.*) Nem monda hatnak, mivel az idvezítésben, és kegyelem közlésében nem hogy eszközök volnának, de idvezítőnk tanítása szerént akadályok, vesztők; nem Tanítók hanem el-csábítók. Ezen itilerre tartoznak a' Barátok. A' mi nézi a' természet szerént való szülest, atyaságot; magok-is tagadgyák erre a' tekintetre nézve atyaságokat, mivel feleségek nincsen, magok hiszem nem szülhetnek, hanemha olyan férfi létszen közzülők mint János Pápa, ki (a' mint magok Historicus meg-vallyák, azok között híres Platina,) gyermeket szült, szentséges Pápa lévén. Szent Pál az első tekintetre nézve mondatott Atyának, méltánn-is, mint maga mondgya, mivel, 1 Cor. 4. 15. *Mert ha tíz ezer tanító Mesterek lenne-is a' Christusban: mindazáltal nem sok Atyák vagy: mert én szültelek titeket a' Jesus Christusban.* Hasonloképpen Eliseus Illyés Prophétát erre nézve mondotta Atyának; nem a' természet szerént való szülest nézve, hanem a' természet felett való szülest s' lelki kegyelemnek közlésére nézve, mellyben eszköze volt Istennek Illyés, mint, 1 Reg. 19. 20, 21. vagy. Keresves dolog ez ma-is. A' kik életekkel, erkölcsökkel építnek és tanítanak másokat; (az elsőségért, a' nagy tisztelségért és lelki előmenetért, épületet meg-akadályoztató haszonért nem harczolván;) azoktól kik cselekedetekkel ezeket Tit. 1. 16. tagadgyák, ha nyelvekkel vallanak-is; csufoltnak; Puritanusoknak, Presbitereseknek, nevezetnek. Oh bár tisztábbak volnának ok-is! oh bár a' Christus regulájához rendeléséhez jobban szabnák életeket! Tudgyák-meg ez ilyenek, elég vizsgálásunk vagy. így-is, ha ugyan a' csufolók közzé számlállyák-is magokat, a' mint az utolsó időkre jövendő Pál Apostol 2 Tim. 3. 1, 23. *Ez pedig legyen tudotokra, hogy az utolsó napokban ársalmas idők lesznek. Mert lesznek az emberek magoknak szeretői, fősvények, dicsekedők, kevélyek, szidalmazók, szüléjeknek engedetlenek, háládatlanok, tisztátalanok, szeretelenek nélkül valók,*

békeség

békeség nélkül valók, parbakodók, mértékletlenek, kegyetlenek, a' joknak nem szeretői. Elég vizsgálásunk vagy, mert azt felellyük a' mít szent Pál, Aét. 24. 14. *Erről pedig tenéked vallást tések, hogy én az ut szeréns mellyet szerzetnek mondanak, ugy szolgálók az én Atyáimnak Istenének, ugy mint ki hiszek mind azoknak, mellyek a' törvényben és Prophetákban meg-vadnak írva.* Tudgyuk azt-is, Boldogoknak mond édes Mesterünk, Matth. 5. 11. *Boldogok lesztek, mikorön titeket szidalmaznak, bábortatnak, és minden gonosz hazugságot mondanak tiellenetek, én érettem: örüljete és örvendezzete, mert a' ti jutalmatok bőséges mennyekben: mert ekképpen háborgatták a' Prophetákat-is kik ti előttetek voltak.* Tudgyuk azt-is, igaz mondo Jeremiának nem volt becsületi, a' mikor külső maga hasznát, és hasa gyönyörűségét az Isten népe el-veszésével szerető s' kereső csalárd ámito Passur és Haniás Papok, kedvekre ctek ideiglen a' romlásig. Es Jeremiást némellyik arczul csapdosta s' meg-is tomlóczozte: Némellyik meg-hazudtolta. Lásd-meg Jerem. 20-dik, és 28-dik részeit. Így járt, hízkelkedni nem tudo, maga tisztelségét lelke csméreti ellen nem vadázó Micheas-is, 1 Reg. 22. 24.

Második nehézség az igekben: Miért mondgya Eliseus Illyés Prophétát, Izrael szekereinek és lovaginak? 1. Véén hasonlatosságot a' Királyoktól és serény híres vitézektől; kik a' táborokban a' fegyvereket, és ellenségeket meg-győző hadi szerzámokat szekereken hordozzák vala. Pharaoh-is szekerekkel készült vala az Izraeliták után, Exod. 14. 6, 7. Achab-is szekérben sebesített halálra, Josapháttal Syrusok ellen indulván, 1 Reg. 22. 31, 32, 34. Így hasonloképpen Illyés, lelki testi ellenségeket meg-győző lelki fegyverre taníttya vala a' Népet. Ugy hogy ha az ő tanátsát fogadták volna, lelki testi ellenségeken lettek volna diadalmasok, mint Numer. 28. 1, 7. Isten nyilván meg-jelentette. Másodszor, Mert a' Királyok követi szekereken és lovakon hordoztatnak vala, hogy követségekben gyorsabban s' serényebben el-járhatnának: Így hasonloképpen Illyés a' felséges Urnak, s' Királyok Királynának igaz, gyors, serény, buzgó követe volt; ki-is Istennek akarattját s' követségét hordozta a' néphez és Királyokhoz; és jövendölt a' népnek. Mindenik Ok helyes a' Magyarázattal együtt és a' dolognak meg-felel valóságoson. Mivel Illyés erős vár és meg-győzhetetlen fegyver gyanánt vala az Izrael népének, mihelyt ő elragattaték, Izraelre nem sokára veszedelem következék, s' ama' nagy éhség, ugy annyira, hogy egy szamar fejét nyolczvan ezüst garason vennének, és egy véka galamb ganéjt öt ezüst garason, 2 Reg. 6-24, 25. Es a' gyermeket-is meg-ennék, ugyan azon résznek 28, 29, 30. verseiben. Ennek feletre buzgó lelkü, igaz-mondo, serény, gyors követe-is volt Istennek a' néphez, és a' Királyok-

B

hoz. A'

hoz. A' mint Achábbal és Acháziaszal lett nagy dolgai meg-mutattyák nyilván.

Ezeket így értvén rendesen és világosan, által mégyek már a' Tudományokra, és azután azoknak a' hasznokban alkalmaztatására, e' váratlan s' reméltelen szomorualkalmatossághoz. Es valamiképpen hogy a' Salamon Templomának két oszlopi voltak, mellyek nélkül a' Templom nem lehetett: Ti is Christus hivei, (kik az Új Testamentumban drágálatóssabb Templomi vadatok Istennek Salamon Templománál; ma ti is vattok Istennek Templomai szent Pál tanítása szerént, 1 Cor. 3. 16. *Avagy nem tudjátoké hogy ti az Istennek Templomi vattok, és az Istennek Lelke lakozik ti bennetek?* Hasonlóképpen, a' 6-dik résznek 19-dik vers:) két el-válthatatlan Tudományokról értvén, végben méggyen a' ti mostani épületek.

Az első meg-magyarázott részből egyenesen folyo Tudomány ez:

ELSŐ TUDOMÁNY.

Az Istennek Izraele, abban az Ecclesiák s' a' Scholák, édes Attyoktól válnak, fosztatnak akkor meg, mikor Isten dicsőségeért buzgo lelkű, szeléd s' kegyes életű, mennyei Istenes tudományu, Tanitojoktól válnak s' fosztatnak-meg.

Ezt a' Tudományt bizonyítja Eliseus. Kinek a' mint fellyebb meg-értetűk Illyés Propheta nem volt természet szerént valo Attya, hanem Tanitoja, s' a' lelki kegyelemnek közlésében eszköz volt, azért is mint édes természet szerént valo Attyát úgy kefergi, s' olyan kár-vallását esmérte meg el-ragadtatásában s' tőle valo meg-válásában.

De bővebben is, Isten Lelke velem lévén oly világosan, hogy mivel a' Tudományoktól is dicsiretet, sem magam mutogatását nem czélozom; Sőt hogy ez életben Illyés lelkű, Apostoli életű, s' tudományu, Mosefi szelédű Illyés-funknek, Illyéssel lelkében már édes szerelmes Christusához, (kinek hűség szolgája volt holtig,) el-ragadtatásában esett közönséges nagy kárt a' gyengékkel is el-hitestem, ezt czélozom; úgy is pedig hogy senki közzületek világosb meg-mutogatást nem kíván. En pedig más kűtfőt a' lelki Bethlehem-beli forrásnál nem keresek, mivel ha azt el-hadnám, a' mint panaszkodik az erős Isten, (Jerém. 2. 13. *Két gonoszságot cselekedett az én népem: El-hattak engem élő kut-fejet, és magoknak kutakat ástának, bé-omlott kutakat, kikben nincsen víz.*) Sőt nek hogy a' hatalmas Urnak panasza reám is ne illenék.

Első fundamentumot vészek szent Pál, 1 Cor. 4. 14, 15. *Mert hatiz ezer tanito Mestertek lenne is a' Christusban, mindazáltal nem sok atyátok vagyon: Mert én szültelek titeket a' Christusban.* Kettő vagyon itt; Első; Szent Pál szülte a' Corinthusi

cinthusi hiveket. Másodszor; Mtsoda szülés? Az Urban, Meg-tettzik hogy természet felett valo szülést emleget, mivel a' Corinthusi hivek lelki születéseken, avagy ujja-születéseken ő volt az eszköz. Es így nyilván vagyon hogy attyok volt: Így a' tudomány is meg-áll, hogy édes attyoktól fosztatnak-meg, &c. Nagyobbat mondok itt; Méltábban mondhatnak az Istenes kegyes életű, buzgo lelkű, mennyei tudományu Tanitok atyáknak az ujja-születésre nézve, hogy nemi mint a' testi szülésre nézve valo atyák atyáknak: Mellyre nézve is szent Pál Timotheust fiának nevezi sok helyekben. Többi között, 2 Tim. 2. 1. 1 Cor. 4. 17. *Mivel a' testi atyák fiokat szülök gyakorta csak e' romlott, változo, s' hiábánvalo életre; Ezek pedig az igaz lelki atyák az örök életre.* Azok a' romlott természetből, romlott természetűek; Ezek pedig a' romolthatatlan Istennek beszédéből romolthatatlanokat a' romolthatatlan életre, melly meg nem hervadhat, a' mint szol szent Péter, 1 Pet. 1. 4, 23. *Mivel hogy ujja-születettek, nem rothadando magból, hanem rothadás nélkül valo magból, az élő és örökké meg-maradando Istennek beszéde által, &c.* Sőt világosan akartok erről is érteni: Adám szülte Kain fiát, de következképpen csak veszedelemre. Noé Chamot, következképpen csak veszedelemre. Abraham Ismaelt, következképpen csak veszedelemre: Isák Esaut szülte, de következképpen csak veszedelemre. Láttjátok azért, a' mint igirtem fellyebb, világosan a' Tudománynak igaságát. Hogy az igaz Istenes kegyes életű, mennyei tudományu Tanitok atyák, és mtsoda kárt vallanak tőlök valo meg-fosztatásokban az Ecclesiák s' Scholák.

Második fundamentumot vészek azon Apostolnak 2 Cor. 12. 15-dik verséből. *Mert nem a' fiak gyűjtenek az atyáknak kincset, hanem az atyák a' fiaknak.* En pedig nagy örömet költök, én magamat is adom a' ti lelketekért: Honnet is könnyű meg-érteni, minémű kincset gyűjtsenek és közöllyenek az ő lelki fioknak a' lelki atyák, avagy az igaz kegyes buzgo Tanitok. Tudnillik olyat, mellyel jól élén, (kereskedvén) a' Christus meg-dicsőíttetésekre el-jövetelég, meg-hallják ama' szokat, Matth. 25. 21, 23. *Jól vagyon jo és hív szolgám, kevesen voltak hív, sokra bizlak ez után, meny-bé a' te Uradnak örömébe.* Olyan kincset adnak lelki fioknak s' Tanitojoknak; Mellyről azt mondgya az Ur Christus, Matt. 6. 19, 20. *Gyűjtsetek magatoknak kincset menyországban, holott sem a' rosta, sem a' moly meg nem emészti, és holott a' lopók ki nem ássák, sem el nem lopják.* Mellyekre nézve is akarki észében veheti a' tudománynak igaságát.

Harmadik fundamentumos okot vészek, Heb. 12. 6. Prov. 3. 12. *Mert a' kit szeret az Ur, meg-dorgálja, valakit fiává fogad, meg-ostorozza.* Ezek azok az

atyák, kik a' meg-térésre és a' lelki gyógyulásra idejében, a' mi szükség, dorgálással is ki-szolgáltatták; melly Istennek nagy kegyelme. Mint Esaiás Prophetá által szól, Esa. 50. 4. *Az Ur Isten adott énnekem bölcs nyelvet, hogy alkalmas időben tudjam az igét szolgáltatni a' meg-fáradottnak, fel-serkent minden reggel, fel-serkenti az én sületem hogy halgassam őtet mint Tanító mestert.* Ezek az Isten Lelketől indittatván, Istennek lelki Izraele, lelki fiak, nem keresvén magok hasznát, buzgovan a' lelkieket ki-szolgáltatták, és azokért rufakodnak, harczolnak; Ugyan azon Prophetának 2-dik részének 3-dik vers. és 58. r. 1. vers. *A' Sionért nem halgatok, és a' Jerusálemért nem nyugszom, mignem el-jő az ő igazsága mint a' menyesség, &c.* Ismét: *Riáltos teljes torokkal, meg ne szűnnyél, mint a' trombita emeld-fel a' teszodat, és mond-meg az én népemnek az ő bűnöket, és a' Jákob házá-nak az ő hamiságokat.* Ezek is a' meg-mondott Tudományt erősítik hitzem, nem-is homályolom.

Negyedik fundamentomra czélozo okot vészek szent Pál Romába irt leve-lének 13-dik rész: 14-dik vers: *Hanem öltözzétek-fel az Ur Jესus Christust.* Apoc. 3. 18. *Tanásul adom tenéked hogy végy én töllem &c. fejér ruhát &c.* a' 7-dik rész-nek 14-dik versében is. Hiszem az atyák viselnek gondot fioknak ruházattya-ra is, ugyé? Így ama' rothadatlan köntösben a' Christus érdemben avagy nem ezek öltöztetik fel a' hiveket tanításokkal, mint hiv szolgák? mint ama' könyörülő kegyes Atya, Luc. 15. 22. *Es monda az ő Atya a' szoláknak: hozzátok elő amaz én fő öltöző ruhámat, és öltöztessétek-fel őtet, és adgyatok gyűrűt az ő kezé-be, és sarut az ő lábába.* Így a' Christus szolgai Uroknak parancsolatya sze-rént, a' bűnös, s' lelki joktól meg-fosztatott, s' azokra méltatlan embert mint elzöközők fel-öltöztetik, a' Christus igazságában hit által részesekké tévén.

Ötödik s' utolsó erősítő s' világosító Ok fundáltatott, 1 Cor. 3. 1, 2. *Téinek itálával táplálalak titeket és nem keményeledellel, &c.* Halonloképpen, Hebr. 5. 14. 1 Pet. 1. 2. Ezek táplállyák a' hiveket Isten beszédével, mint lelki meg-romolharatlan eledellel, a' mint Idvezítőnk nyilván tanította, Joh. 6. 27. *Munkálkodgyatok nem az eledelért a' melly el-vész, &c.* Es ugyan ott, v. 49. *A' ti atyáitok őrtenekek mannat és meg-holtanak, &c.* Ide tartozik az is, hogy Isten a' népet minő nagy büntetéssel az ő igéjének chégével fenyegeti, mellyből is nyilván ki-tet-tzik, hogy a' lelki eledel nagyobb a' testnél és drágább, Amos 8. 11. *A' kik lelki eledellel táplállyák lelki fiokat, nagyobbab közlenek a' testi atyák-nál, kik veszendő s' mulando eledellel táplállyák, és így mivel a' lelki atyák több tulajdonságok között ezt is lelki fiokban a' táplálást végben vízik. Erre nézve is atyáktól fosztatnak-meg mikor ezektől meg-válnak és meg-fosztat-nak. Ugy*

nak. Ugy tettzik ez elő számlált öt tulajdonságokra nézve mondatnak a' testi s' világi atyák helyesen atyáknak. Mellyeket is a' lelki atyákban, kik az Iste-nés kegyes életű Tanítók, nyilván fel-találtatni meg-mutogatók; Igiretem szerént nem-is sáros kut-fóból, hanem ama' lelki Betlehembéli forrásból, melly a' Christus beszéde, a' szent irás.

Immár hasznai következnek ez előtőkben terjesztett Tudománynak. Mi-vel a' mi meg-czafolásra való alkalmasint ezekben vehettétek, én szollok csak egy hasznáról, többeket is mindazáltal abban bé-rekesztvén.

MEGGYÖZŐS OKTATÓ HASZON.

A' közönséges nagy kárt semminek tatto, és a' Christus országának elő mozdítására igyekező igaz hűséges Illyéseknek, Christus szolgainak, halálo-kon keveset bánkodo, inkább örülő, háládatlan világot, abban lévő háládat-lan emberekkel meg-gyózi e' Tudomány. Vajha valóságosan meg-is győzné, ugy hogy az utolsó napon az igaz Biro Christustól ne kellettén meg-győzteni és kárhoztatni! Holott háládatlan emberek tanulmányok-meg mit mond az Ur Christus, Matth. 26. 31. *Meg-verem a' Pásztor, és el-szélednek a' nyájnak juhái.* A' népnek háládatlanságáért szedi-el Isten azokat a' lelki kegyelmekben nevelő atyákat. Így Mósest nem csak maga vétkéért, hanem a' népnek is háládatlan-ságáért vette-el. Meg-fosztott ugyan ez a' nagy kár esni gyakorta, de nagy kár. Ezért is Zach. 13. 7. Parancsolatképpen szól Isten *(In Imperativo.)* Az Evan-gelistánál jóvendöléskeppen *(In futuro)* Mert amot a' Prophetánál annak a' nagy kárnak bizonyos következése jelentetik; Itt pedig annak már bé-telleye-dése, közel léte taníttatik. Ott így vagyon; *Verd-meg a' Pásztor, és el-oszolnak a' juhok &c.* Itt így vagyon; *Meg-verem a' Pásztor, és el-szélednek &c.* Ezt az Okot én helyesnek itilem. Ha a' Példákkal kellene benneteket terhelnem, melly világosan meg-érthetnének. Nem-is mehetek könnyen el mellőle. Noe ama' szo-fogadatlan, meg-térhetetlen Új világnak eleget prédikálta, nem tudák meg-gondolni kitől fosztatnak-meg, és mint kellene becsólni, elsőben el-vévé azért Isten őtet, Bárkában rekesztvén, amazokat özönvizzel el-veszté. A' mint Móses Teremtéstől irt könyv. 7-dik rész. 1, 4. és több verseib. vagyon. Lotot Isten ki-ragadván Sodomából, az után veszté-el Sodomát, Gen. 19. 23, 24. Joja-da, igazán jo, buzgo szent Pap el-vetették a' nép közzül, el-vetemedék a' nép, mind Királyostól el-veszté Isten. 2 Chron. 24. 17, 23, 24. &c.

Kellé több keserves példa? Az özönviz előtt a' mint a' Historicusok meg-ír-ták kilencz Patriarchakot szolitott-ki Isten ez árnyék világól, az után el-hoz-ták

ísaaz özönvizet. Jerusálem utolsó el-pusztulása előtt a' Christus minden Apostoli szent Jánoson kívül, meg-holtanak. Az után Jerusálem el-pusztult. Még-is kicsiny káré az országnak, az Isten Izraelének, abban az Ecclesiáknak, Scholáknak meg-fosztatni mint attyoktól, tudos buzgó lelkű Tanítójoktól, Istenes kegyes életű, mennyei tudományu lelki attyoktól? Még-is örüliké némellyek azoknak e' háládatlan világból való ki-ragadtatásokat? Mint, Apoc. 11. 10. Ama' két tanubizonyosságoknak halálokat örülték a' földnek lakosai, és egymásnak ajándékot küldöttek, mielven hogy azok győtrötték a' földnek lakosait, és immár jobban léfzen dolgok. Ma avagy nem mondgyáké némellyek? Nagy Puritanus esett egy most-el; egyik fejek el-esett most a' Puritanusoknak, Presbiterianusoknak! Majd el-fognak már, az után jól léfzen dolgunk, csak győtrötték bennünket, czivodtak velünk, nem bajoskodunk az után vélek?

Felel: De egy-kevelésé figyelmezzetek reá, egy-kevelésé szenvedgyetek-el engemet kerlek, és a' Christus meg-esmért igaságához való kötelelésre kényszerítlek! Elsőben; Igaz Orthodoxus kereltyéneknek akartoké hivattatni és neveztetni, azt kérdem? Enugy tanultam vala az Antichristus tudománya s' elsőse állatása ellen; a' Tanítványoknak és az Ecclesiának több feje a' Christushal nincsen. E' volt Pál Apostol tudománya-is, Eph. 1. 22. Ő így tanít: *Es őtet tette mindennek felette az Anyaszentegyháznak FEJEVE*. Ismér, c. 4. v. 15. *Mindenestől fogva nevedegyünk abban a' ki Fő, tudniillik a' Christushal, c. 5. v. 23. Miképpen a' Christus is FEJE az Anyaszentegyháznak, Col. 1. 18. Es ő az Anyaszentegyháznak testének FEJE*. Így, c. 2. v. 19. és több helyeken. En azért a' Christust s' az ő Apostolit akarván követni, az Ecclesiának, s' az Apostoloknak s' Tanítványoknak több s' más FEJE a' Christuson kívül nem esmérék. A' *Helvéica Confessio*-is úgy tanít, ezen szokkal; Továbbá minthogy a' Christus kívül más fejet nem esmérünk az Ecclesiában &c. Es ismér; Azért az Anyaszentegyháznak nem lehet egyéb feje, hanem csak a' Christus. XVII. Részben. Im már él az, ugyé? El hát te igaz vallást csufolod, a' Puritanusoknak FEJE; Kiknek mikor ellenek rugodozol és tudományokat csufolod, nem ő ellenek rugodozol, nem őket csufolod, hanem a' Christust. Halharfza-meg, Luc. 10. 16. *A' ki titeket halgat, engemet halgat, és a' ki titeket vét-meg, engemet vét-meg, és a' ki engemet vét-meg, azt veti-meg a' ki el harsátott engemet.* 1 Sam. 8. 7. *Mert nem téged vetettek-meg, hanem engemet, hogy ne uralkodgyam ő rajtok.* A' mint Gammaliel-is igazán esmérte ezt meg, Act. 5. 39. *Ha pedig Istenről vagyon, ti fel nem bonthattátok, hogy ne láttossatok Isten ellen tusakodni.* Melly azt téfzi; Ellene a' ki áll Isten dolgának, és hivataljának, Christus igaságának; Magának Istennek, a' Chri-

a' Christushnak igyekezik az ellene állani. A' második Soltárnak 2-dik versét-is ilyen értelemmel vészik az értelmes szent irás magyarázók.

Olvashatfza-meg, sokat elő ne hozzak, fel-tevén elsőben-is; Jaj tenéked ha purus és Puritanus nem vagy! mivel, 1 Joh. 1. 7. *Es a' Jesus Christushnak vére tisztít-meg minket minden bűneinkből.* Matth. 5. 8. *Boldogok a' kiknek szíveik tiszta.* A' kiket meg-tisztított mitsoda puritásra kell igyekezni s' puritanusá kell lenni? Philip. 4. 8. 9. *meg-tanulhatod; A' mellyek igaz cselekedetek, a' mellyek TISZTA K; &c. azokról gondolkodgyatok, &c. azokat cselekedgyétek, és a' békeségnek Istené léfzen veletek.* Veld őszve, Gal. 5. 19, 20, 21, 22. Ott ezek vadnak, te-is nem egyebet hanem ezeket olvashatod; *A' testnek pedig cselekedeti nyilván vadnak, mellyek ezek: házasság törés, paráznaság, kevélység, bálványimádás, bűvelés bájolás, haragtartások, versengés, irigységek, haragok, parvarkodások, viszszavonások, pártátések, gyűlölségek, gyűlkösések, részségek, tobzodások, és ezekhez hasonlatosok: Mellyekről azt mondom miképpen az előtt-is mondtam, valakik ilyen dolgokat cselekesznek, Isten országának örökösi nem léfzenek.* De a' léleknek gyümölcse ez: Szeretet, öröm, békeség, kegyelmesség, jóság, hit, alázatosság, mértékletesség. A' kik illyertének azoknak ellenek nincsen a' törvény. Mért a' kik Christust a' testet meg-feszítették az ő indulatival, és kívánságival egybe. Ládd mit csufolsz és kárhoztatsz. Tudd-meg most Puritanus és Presbiteres volt szent Pál Apostol. Itt mind a' Puritanusokat mind az Impuritanusokat meg-béllyegezi szent Pál Apostol; az Impuritusokat ki-rekesztvén menyországba, az igaz puritusokat s' Puritanusokat, Presbytereseket, menyország örökösiének mondgya lenni. Itt vagyon summájában a' miket az igaz Puritanusok s' Presbyteresek tanítanak. Csak hogy tenéked testi bátorságot s' bűnre való szabadságot szerető embernek, ezek nem tetszenek, miképpen édes Idvezítőnk-is tanította, Joh. 3. 19, 20, 21. *Ez pedig a' kárhoztatás hogy világosság jött e' világra, de az emberek inkább szerették a' sötétséget hogy nem a' világosságot, mert az ő cselekedetek gonoszok valának. Mert valaké gonoszul cselekeszik, gyűlöli a' világosságot, és nem megyen a' világosságra, hogy az ő cselekedeti meg ne feddertestessenek, &c.*

Hát te meg jobbulni nem akaro bűnben meg-átalkodott ember, akárki légy: Légy Király, Fejedelem, Ur, Nemes ember, még-is nem szenveded a' meg-jobbulásra való intést, kérést, és a' Gyülekezetből nyilván való bűnődben meg-átalkotságodért ki-tiltást, azok által, kiket Isten arra rendelt, kiket te csufolásképpen Presbytereknek hívsz? Mintha a' városi, falusi Birák mellett ártalmasok volnának a' Polgárok és a' Tanács: A' Kapitányok, Hadnagyságok mellett a' hittel köteles hűséges vigyázók s' strázálók, az ellenség hogy vigyázata-

vigyázatlanságban találván mind Kapitányostól, Hadnagyostól, seregestől, népektől el ne veszele? Ha meg-tanultad volna a' Christus lelki országának az Ecclesiának állapotját, nem rendeletlenebb az, hanem annak Ura s' Királya a' Christus rendelebben hadta a' külső országnál. Ha értenéd mit tanít az Apostol, Hebr. 3. 2, 3, 5, 6. *Es jellehet a' Mozes hív volt mind az ő egész házában mint szolgál azoknak &c. De a' Christus mint Fiu &c.* Mitsodás hív volt Mozes lád-meg, Exod. 27. 19. Csak a' Sátorhoz való szegek felől-is Isten parancsolatya szerént tett rendelt. Hát a' lelki házat a' Christus, melly az Ecclesia, lelkek idvességét néző dolgokban, mint lelki nem földi Király, (Joh. 18. 36. a' mint maga tanítja a' Christus. *Az én országom nem e' világból való &c.*) csak emberi okoságra és sovány szokásra hatrae? nem kötelezé lelked vesztése alatt, ki az Ecclesiának igaz tagja vagy, ama' rendelese? melly, Matth. 18. 15, 16, 17. *Hogy ha azokat-is nem halgattya, mond-meg az Ecclesiának? &c.* Ha a' Christust s' igaz szolgait halgattán ezeket értenéd, bizony két kézzel kapnád, s' mások ellen-is oltalmaznád a' vérig, ezt a' Christus lelki szabadságodra néző testi külső szabadságodnál szükségesebb igazságát. Ugy tud-meg summájában. Az Isten beszédének, közönségesen szólván, két része vagyon; A' Tudomány, és a' mellé adatott Fenyíték. Mindeniknek egy szerzője vagyon a' Christus. Nem lehet vened, becsüloed egészlen az Isten beszédét, meg-vetvén egyiket, melly szintén ugy az ő igéjének része. Ez-is oka hog' a' sok mesterségű Sátán az Ecclesiái fenyítéknek meg-vesztegetésében nem kevesebbé munkálkodott mint a' Tudománynak meg-vesztegetésében. Az ellenkezők a' Christus elégséges érdemével, közbenjárásával meg nem elégedvén, nem csak érdemet emlegetnek; nem csak szentekhez folyamodnak; hanem a' szines gyonásra, és ki-átkozásra a' kinek pénze nincs, és a' ki a' Christus tudományát tartya, lelkeken való uralkodásra fordították az Ecclesiái fenyítéket.

Nem ok nélkül kérhetnéd; Honnét vagyon, hogy a' Tudományban Isten kegyelméből a' mi Ecclesiáink-is meg-haladván másokat; a' kegyességben, szent életben, szeretetben, mértékletességben; kíváltképpen a' nagy rendek, nem haladgyák-meg az ellenkezőket, hanem némelyek életre nézve alábbvalovak, némelyek egy huron pendülők? Könnyen végére mehetcz innét: Mivel azt a' szent rendet meg-vetvén, melly által a' Tudomány gyakoroltatnék, lehetetlen a' Tudomány erejének tündökölni. Lásd az ördögök nagy tudományát, mit használ nekik hogy kegyességben, szeretetben gyümölcsöt nem mutatgyák? Es a' mint szentül tanít szent Péter, 2 Pet. 1. 5, 6, 7, 8. A' tudomány mellé mértékletességet s' egyéb jószágos kegyességbeli cselekedeteket meg-ki-vánván

vánván ott, azokat el-hadgyák? Innét-is állattya egy nagy tudos Doctor, hogy nem Istenes lelki szabadság, hanem ördögi szabadság, a' bűnöst szájára bocsátani, a' mint akar elni hadd éljen (mint némelyek szólnak,) ha el-kárhozik, magának kárhozik-el, mi gondod reá? Oh szegény lélek! Hallád fellyebb szent Páltól, személy válogatás nélkül, (nem vévén-ki Királyokat, Fejedelmeket, Urakat, Nemes embereket,) mitsoda követ vét a' fenyítéket meg-vetőknek, szabadon élni szeretőknek fejekre. Hidgyed-is a' ki most nem szenveded arra a' Christustól rendeltetett személyektől az intést, és a' ki-tiltást; el-kell osztán a' meg-átalkodtaknak büntetésekre rendeltetett ördögöktől szenvedned a' kinzást lelked esmérletiben és egészlen. Nem használ ott a' Presbyterséggel, Puritanusággal való csufolódás és udvari jártás, ellenkező vallásuak öröme s' botránkozására való tréfálás. Mert, *hac tria non patiuntur jocum; Fama, Fides, Oculus.* Hatréfaban Istent meg-tagadod; valósággal pokolban serkenhetz-fel. Ha szemedet ki-toltyák tréfában, valósággal ne fájjon, &c.

Másodszor: figyelmezzél reá még-is, és az után légy szemes s' tudd-meg mit kárhoztat. Kevesen vadnak már a' Puritanusok, Presbiteresek, s' azért örül szé? Azt a' vallást tartod, állatod azért igaz s' jó vallásnak mellyet sokan követnek, mellyet sokan dicsérnek? Így eleitől fogva többen voltak, ma-is többen vadnak bálvány imádók, és többen követik a' pogányságot. Többen vadnak a' Törökök, Tatárok. Ezen az uton a' Pápa lábaihoz békéllezz, az Orthodoxus keresztyének seregéből ki-álván. Tanuld-meg azért; kevesen voltak a' Christus tanítványi, csak tizenketten, azoknak-is egyike árulo vala Judás: Azért a' Christus tudománya nem volté akkor igaz hogy olly kevesen követték? Avagy az ő igaz mennyei tudománya el-temettetetté? el-nyomattatotté ugyhogy ma nyilván ne hirdettétnék? Mit mondasz? Erts-meg azért és igazán itily. A' Reformatiokor, mikor a' Pápistai setéségből sokakat Isten ingyen kegyelméből ki-szabadita kevés hűséges szolgai által, kevesen voltak a' Christus igaz tudományának oltalmazoi Galliában, avagy Francia országban, Genevai Respublicában Forellus, Wiretus, Calvinus elsőbenn-is Christus Lelke indításából voltak annak oltalmazoi közönséges tanításokkal és irásokkal. Helveciában Zvinglius, Oecolampadius, kevesekkel. Német országban Lutherus kezdett a' bűn bocsátásnak pénzen való osztogatásának ellene mondani és írni. Magyar országban kevesek által s' gyengék által gyujtotta-meg a' nagy kegyelmű Isten e' mái napon (ha az igaz itéletű Isten háládatlanságunkért hamar ki nem venné) tündöklő Evangéliomi igazságnak, s' igaz keresztyéni vallásnak szövétnékét. Még-is a' lokaságot emlegetedé a' vallás dolgában, melly a' Pápistai setéségben,

téttségben, a' tévelygésben, és bálványimádásban hever vala? Veddefzedben mitsoda uton jársz, s' kitsoda tudományát követed ebben, hogy a' Christus igalságának meg-utaloja s' csufoloa ne légy, és ellenségivel meg-eggyezni ne láttassal. Ne félt te a' Christus igalságát, ha kevesen ismeretik s' követik-is, félt lelkeket ha a' kevelekkel annak jóvalloja s' követője nem vagy. Nézd-meg; Christus Urunk a' kicsiny sereget vigasztallja Luc. 12. 32. Matth. 7. 13. &c.

Harmad'zor: Kérem tőletek; lássuk mitsoda újítást emlegettek, és mit kárhoztattok; *Helvetica Confessio* Izerént való keresztyéneknek hivattatok? Ha igen tudatlan nem vagy tudod hogy a' kik az Evangeliomi igaz vallást bevették, egész Magyar nemzetben, ezer ötfüz hatvan hetedik elztendőben ez *Helvetica Confessio* alá irtanak a' Tanitok, és második János Királynak úgy mutatták-bé. En pedig a' közönségesen bé-vett s' javaltatott *Confession*nak, XVIII. részében, melly tractál az Ecclesiákban lévő szolgákról, azoknak rendtartásokról és tisztekről, a' mint Debreczenben, M DC XVI. elztendőben kibocsáttatott, a' Izáz tizenkilencedik levelen ezeket olvasom; *Az öreg emberek, (a' Presbytereket nevezi úgy) és ugymint Tanácsok és az Ecclesiának atyai, azt igazgatóján hasznos tanácsokkal. Ismét; hogy nem a' Tanitokat érti kik az iget hirdetik; hanem, kik intésben fáradoznak, ezektől meg-külömbözteti, érts-meg; ugyan ott ezek következnek. A' Pásztorok az Urnak aklát mind őrizik és mind szükséges dolgáról annak gondot viselnek. A' Doktorokat-is így külömbözteti-meg; A' Doktorok az igaz hirre és keresztyénségre építenek és tanítanak. Ugyan azon részben, 133 levelen ezek a' szók vadnak, hogy másúvá ne facsarhassad le-irom. Es hol mindenestől fogván szükség az Anyaszentegyházban a' fenyték, és a' régiéknél-is elein szokásban volt a' ki-átkozás, (ki-rekesztés) és voltanak egyházi ítéletek az Istennek népei között, mellyekben bölcs és kegyes férfiak által az a' fenyték gyakoroltatott. A' Tanitoktól-is kívántatott hogy ezt a' fenytéket igazgassák, az időnek a' közönséges állapotnak, és a' szükségnek mivel a' szerént. Hol mindenkor meg-kell tartani e' regulát, hogy mindenkinek kell lenni épületre, ékesen, tiszteségesen, kegyetlenség, (uralkodás) és parvarkodás nélkül. Látod Presbyterség vagyon itt, még-is te egynéhány tanitokat kárhoztat ezzel, kiker-is miért vádolsz ujjuással écted most ha Isten értelmet adott. Lássuk a' Puritanuság-is ha nem teliké-ki ezen *Confessio*bol? Azon részben, 119 levelen így tanít; Adatott peniglen minden Tanitoknak az Ecclesiában egyenlő hatalom avagy hivatal. Bizonyára elein a' vigyázók, (Tanitok) a' Presbyterekkel az Ecclesiát közönséges (eggyezésből) munkával igazgatták. Senki másnál nem viselte fellyebb magát, avagy magának nagyobb hatalmat és uraságot szolga társain nem vett, mivel meg emlekeztek az Urnak beszédéről, (A' ki ti köztetek nagyobb, legyen mint*

gyen mint a' leg-kissebb.) Magokat azért alázatóságban tartották (viselték.) Ennek meg-bizonyítására Cyprianus szavait hozza elő, többi között, holott így szol; *Olyanok voltak a' több Tanítványok-is minémű volt Péter, hasonlo tiszteséggel és hatalommal fel-ékesítettek.* Az után Hieronymus Doctor szavait hozza elő és le-írja ezen dolognak meg-erősítésére, ki meg-tanít mimodon s' mikor lettek szakadások és elsőségre lépés, és az után intést téstzen az elsőségben lévőkhöz, esmérjék-meg, szokásból nema' Christus rendeléséből léptek arra a' grádicsra, azért közönséges egygyezésből hatalommal kellene az Ecclesiát igazgani. Utánna adgya ezeket a' szokat-is; *Azért igazán senki-is nem tilthattya meg az Isten Anyaszentegyházának régi rendtartására vissza térést, és annak az emberi szokás felett bé-vételét.* XVII. Részben, 103. levelen így szol; A' Christus az Ecclesiában az elsőséget Apostolitol, és következőktől utánnok, felette igen megtiltotta, &c. Az igaz Puritanusok nem ezt tanítták-e egészen? még-is csufolod, kárhoztatod mint egy Saulus nem tudván mit üldölsz és kár, s' mit kárhoztattz, fellyeb meg-érted világosan.

Mondhatnád; Bizony igazat mondasz, ha úgy vagyon a' *Confessio*ban, nagy balgatagság azt kárhoztatni, De hát egy kettő hogy a' bé-vett rendet el-változtassa nagy háboruság szerzéssel javallode?

Felelet: 1. Nézd-meg, s' pontul pontra úgy vagyon a' *Helvetica Confessio*ban. 2. Annakokáért abban meg-kellene egygyezni, látván a' tiszta Isteni igaságot, kettőtől háromtól nem lehet magok indulattya szerént a' változás.

Hát ha nem esmérjék-meg Isteni igaságnak lenni, nem-is kívánnák halgatni, mit kell az igaságot értő Tanitonak cselekedni?

Felelet: Nem tilthattya-meg senki-is rettenetes vétek nélkül az Isten szolgait, (kik-is az egész szent írásnak tanítására, hirdetésére kötelesek, 2 Tim. 3. 16, 17. Az egész szent írás Istenől ihlettetett, &c. Joh. 5. 39. Tudokozzátok az írásokat &c.) Nem rekeszti-el annak tanításától, hirdetésétől senki-is, és az igaz Tanitok-is lelkek veszedelme nélkül tudva nem halgathatták-el. Mert szent Pál Galatiabéliekhez irt levélnek 1. rész: 10. dik vers. *Avagy embereknek igyekezzemé kedveskedni? Bizonyára ha embereknek kedvekben volnék Christus szolgálja nem volnék. Jaj pedig nékem ha az Evangeliomot nem prédikálom!* Esa. 58. 1. Kiáltis teli torokkal meg ne szűnnyél &c. Ismét, 56. 10. *Az ő órállói vakok semmit nem tudnak valamennyin vadnak, mindnyájan olyanok mint a' néma ebek, mellyek alkalmatlansok az ugatásra, &c.* Jerem. 48. 10. *Átkozott ki az Urnak dolgát csalárdul cselekezi, &c.*

Ugyenazon *Helvetica Confessio*nak 2. dik részében, 7. dik levelén, holott a' szent írás

szent irás magyarázatjáról szól, és az emberi találmányokról; ezeket olvasom; Annakokáért nem szenvedjük a vallásnak periben, és a hitnek dolgában hogy csupán a Paternek értelmével &c. sokkal inkább, hogy a bé-vet szokásokkal, avagy az időnek hosszu meghatározásával (vilalmával) (zorongottallunk,) busittallunk. Nem is szenvedünk a hit dolgában: avagy az egyet érő sokasággal, más itelő biror, hanem a szent irás által szollo Istent; ki meg-mondja mi az igaz s mi a hamis, mit kellesek követni s mit el-távoztatunk. Ezenképpen a lelki embereknek csak az Istennek igéjéből vett iriletekkel nyugosznak meg, &c. Az igaz Puritanulok egészen éppen nem ezt tanítják? Még-is nem tartod rettenetes tudatlanságnak, vétkeknek, szégyenségnak azzal való csufolodást s jádást?

Ezek után, a XXI. Részben azon *Helvetica Confessione*-ban, mellyben tractál az Ur vacsorájáról, ezen szok vadnak; Az Ur-vacsorájának rendtartását, modgyát, formáját, azt tartjuk (isztabnak) együgyűnek és leg jobbnak lenni, melly közelebb jár ul az Urnak első szerzéséhez, és az Apostoli tudományhoz, &c. Miért kárhoztatod hát az igaz Puritanusokat, Christus szolgait, ha édes Urokat, és az Apostolokat követni szükségesnek tanítják, és ebbenn-is követik? Az Innep napokról, XXIV. Részben 172 levelen így tanít; *Semmit nem engedünk itt a Sidos Innep tartásoknak, és babonáságoknak, mert nem hiszünk egy napot a másikkal szenteknek lenni, sem a nyugodalmat. Istennek magában kedvesnek lenni nem itillyük. &c. Annakfelette ha az Ecclesiák keresztyéni szabadságból, az Ur születésének, környülméletkedésének, kin-szenvedésének, fel-támadásának, menybe menésének, és a Szent Léleknek az Apostolokra való el-bocsátásának emlékezetit meg-szentelik, felette igen javalljuk. Az embereknek avagy meg-holt szenteknek rendeltetett innepeket pedig nem javalljuk: Es bizonyára az innepek tartoznak a Törvénynek első táblájára és csak az egy Istent illetik, &c.*

No te azért; szent István, szent János napjain dósóló, azokat a szent kegyes életben és az igaz vallásért szenvedésben, álhataratóságban nem követő ember; miért kárhoztatod a Christus szolgait ha ezt tanítják? Itt vagy on holott látod az igaz Puritanusok tudománya. Ezt tanítják azok, ha igaz vallásodat értenéd. Es így Isten kegyelméből látod már mind a Presbytert, mind a Puritanusát (a mint te csufolódol) nem újság, nem-is valami olly szerzet a mint te itiled; hanem a Christus tudományán fundaltatott, Apostoloktól tanított, gyakoroltatott, vallásunkon lévő tudos, szent, kegyes Doctoroktól, Tanítóktól, hivektől *Confessio*jokkal meg-erősített, mennyei igaz Tudomány. Es nevezet szerént világoson meg-értéd hiszem a *Helvetica Confessio*-ból-is; mellynek meg-tartására Tanítóiddal együtt annyira köteles vagy, hogy

(ha tud-

(ha tudnád) azt confirmálták Császárok, Királyok, elsőbenn-is második János Király, az után ugyan Magyarországi Királyoknak *Conditio*-ban, *Diploma*-jokban irattatott. Mellyet-is, (hogy szollyak egy dicsőséges emlékezetű nagy *Orthodoxus* Doctorról) külömben egy igaz vallású, (igaz reformatus, *Orthodoxus*) keresztyén ember-is meg nem tagadhat, hanemha ollyan vétektől nem irtoznék, mellyel némely Alfizony emberek tulajdon magok méhekben lévő gyermekeket kegyetlenül hogy ne születessenek meg-fojtván, rettenetesül vétkezni nem iszonyodnak. Annakokáért vegyétek észre magatokat, minke-előtte a Decretom szerént fel-virradna a nap, a mint a Prophetá szol, *Soph. 2. 1, 2, 3.* Mivel léfzen még olly idő, nem ment meg senkit-is Királyi, Fejedelmi, Uri meltság, Nemesi prerogativa. Nem fog segiteni a *VERBÓCZI* meg-rörgzött, ki-fogo vétkes szokásán fundaltatott vétkes articulusa. Melyről ma-is panaszkodik az erős Isten az ő Izraele ellen, *Jerem. 2. 12, 13.* *El-hattak engemet élő kutsejet, és magoknak kutakat ástnak, bé-omlott kutakat, mellyben nincsen viz.* Isten parancsolattya azt tarta, két avagy három ember szájából meg-áll a bizonylág; ő hufra sem engedi, harminczal sem elégedik-meg, légyen gyilkos, parázna Nemes ember. Ihon a viz nélkül való pokolbéli sárban hagyo vétkes szokást, mint Babylon tornyát éig építő emberek, (*Gen. 11. 34, 9.*) Kiknek-is nyelveket még Isten őlzve vesztí, mint Babylon tornya építőinek. Falban romol hidgyetek más uton-is *Verbóczy* articulussa, kezdett-is romolni, mivel a Török egy bizonyásra-is elő fogja most Váradon s Ersek-Ujvárat a nemes embert s meg-bünteti, nem kívánván negyven Nemes ember bizony-ságot. Itt tölt-bé a mit Jeremiafnak Isten meg-mondott, *Jerem. 28. 13, 14, 15.* *A jármot el-törted, de csinály te magadnak a helyében vas jármot. Mert azt mond-gya a Seregeknek Ura, vas jármot vetettem mind e nemzetiségnek nyakokba hogy szolgállyanak a Nabugodonozornak, a Babyloniai Királynak, és szolgállyanak neki.* El-akarták némelylek s ma-is akarják kerülni a Christus gyönyörűséges jármát, (kivonván nyakokat abból a tőle rendelt s Ecclesiájában világ végezetig hagyo gyönyörűséges fenytéknek s szent rendnek jármából) melly szent életre foktatna, Apostoli s Patriarchai kegyeségre vezetne; De vas járomba adgya s kezdett-is maradéjoknak-is az igaz itéletű erős bofszu-állo Isten nyakokat adni. Nem akarták s ma-is nem akarják Magyar Izraelben lévő emberek, Istent kijelentett s tőle parancsolt mod szerént tisztelni, mint, *2 Reg. 17. 25, 26, 27.* De az orofzlánokkal, Törökökkel, Tatárokkal mint rontat, pusztított az erős Isten, érzed? Maga hiszem gyakorlod a templomot, halgatod a predicationkat? Mivel a kegyességben, új engedelmségben, meg-térésben, (ugy meg-átal-

kodtál, hogy) nem vagy jobb azoknál kik olyan szép tanításokat nem hallanak, nem adván nyakadat a' Christustól rendeltetett szent fenyítéknek jármában. Mi az oka hogy egyebeket fel-találnak, s' a' Királynak, Fejedelemnek bé-mondanak; de sem baba fiait, sem Tanítóit ilyennek bé-mondásában hűséget nem mutatják, s' azért dicsirétet nem keresnek? Okait a' rettenetes nagy romlásnak nem tudakozzák? Talám nem ajándékoznak meg érette őket, mint Micheást tömlőczenél egyébbel, 1 Reg. 22. 27, 28. Es Jeremiással sáros veremre itilnek, Jerem. 38. 5, 6. Azért-is szabadoson rohannak a' romlás és utolsó pusztulást siettető bűnökre ezen Nemzetben lévő Izrael maradéki. Sőt mentől inkább verettetnek, annál inkább siettetik a' romlást, nevelvén annál inkább a' bűnöket s' álnokságokat, mint Eliaás által szól az erős Isten, c. 1. v. 5. *Mi az oka hogy mennél inkább ostromozlak annál inkább nevelitek a' bűnt? Imé minden fejet el-fogott a' betegség, és minden szívet az erőtlenség, &c.*

Lábra kapott s' fokokban félszket vett az a' bűnnek s' romlásnak uttya; Mellyet a' Tudósok (a' mint fellyebb hallatok) órdógi szabadságnak neveznek; Melly szerént ki ki a' mint akar élni éllyen szabadoson: Mi gondgya reá másnak, ne viseljen ő reá sem Tanító, sem más gondot, ha el-kárhozik ő kárhozik-el nem más, &c.

Negyedfzer: Hogy pedig örömmel nem bánattal s' siralommal jelenti (né-melly magának csalárdul hízeltedvén) a' Christus (buzgó lelkű, igaz, szent tiszteletért harczoló, kegyes életű, mennyei Istenes Tudománya) szolgainak majd meg-fogyatkozásiakat és szintén el-fogyásiakat. Meg-engedem akaratom ellen-is Cajaphással igazat mondasz; Ki nem a' Christushoz való jó indulattya-ból mondotta, hogy jobb egy embernek meg-halni a' népért, Joh. 11. 49, 50, 51. Hanem akarattya ellen-is Isten igazat mondatott véle. Így az ilyen-is örült ugyan azoknak Illyéssel ki-ragadtatásiakat a' veszedelem előtt, de azért hogy kevesen maradnak igazat mondni ebben; Mert ilyen Christus szolgáját-is, ki most Illyéssel e' háládatlan világból ki-ragadtatott, keveset s' nem tudom hol találj!

Ha rá vigyáznál úgy-is szokott Isten cselekedni, hogy a' következő nagy veszedelemre gyakorra meg-szokta hűséges, kedves, dicsősége mellett s' gaz tiszteleti mellett buzgó, szolgainak el-szedeggetésével előzni. Elég világos mutogatást hallál fellyebb a' Haszonnak kezdeti felé a' szent írásból. De nem szólnaké ma a' keserves példák? Csak a' felső siralmas, méltán *Climactericus* esztendőben ha fontolná valaki a' meg-maradtak között, (mellyet-is Isten szótosan meg-kivánná az ő népétől, hogy az ő végben ment iudelit, és eleinktől hallott s' értett

s' értett nagy dolgait fontolnók,) Deut. 5. 32. 7. és 9. 7. *Emlekezzél meg róla és el ne felejtessed hogy haragra indítottad a' te Uradat Istenedet, &c.* és 6. 10. Psal. 44. 2. versben.) Ha tudakoznák, Váradnak varatlan s' ilyen kelerves veszedelmét miképpen meg-előzték három igaz Christus szolgainak el-szedeggettetélek. Elsőben-is amaz Apollóval tudos s' az Isten utáiban buzgó lelkű Técsi István-nak. Az után, ama' fontos, értelmes tanítási Szikra Várad Istvánnak. Harmadszor; ama' vén Simeoni lelki öröme s' tiszta értelemre jutott s' ért Debreczeni Istvánnak. Minekelőtte az igaz ítéletű Isten, a' népnek háládatlanságáért Patakra azt az eleve egynéhány izben szolgai által s' többi között (a' mint élő s' hallo bizonyosságim vadtak) én általam-is meg-mondott, ma végbe-is ment ostromát el-hozná, melytől oltalmazta, ama' dicsőséges emlekezetű Fejedelm Afiszony, Isten Izraelének méltán akkori Debora; mint úgy hiszem azok-is (a' mint meg-mondottam, Tíz kőmőkkel-is ki-ásnák térszen olly idő,) a' kik magoknak s' hozzájuk hasonló világ fiainak azzal hízeltedtek; Csak hálma-meg már, eleget élt, mindgyárt jobban lenne dolgunk, most hiszem el-lenkezőt kívánnak. Mert talám a' világosságot irták volt-meg; Abba csömör-löttek volt-meg, hogy a' Scholákhoz buzgován tudos Tanítókat tartott, így az Ecclesiákban még távolról-is gondot viselt; mint Ersek Ujvár, Filek szolhatna. Ezért nagy költségét tudos Iffiak tanítására ki-adta. Ma úgy tudom már annak romlására osztogatták a' költséget. Ugy tudom le-tétette az igaz ítéletű Istenitől székít a' Templum előtt, (a' mint meg-mondatott,) mivel Isten dicsőséges neve káromlása hallatik ott gyakorta. Nem volt bizony méltó a' háládatlan világ, mint Sidok Apostola szól, hozzájuk irt levelének 1. r. 38. vers. Elő számlálván a' gonosz háládatlan világtól sok boszszut, nyomoruságot szenvedett szenteknek keserves sorfokát, és hitben áthatatóságokat; ezekkel a' szokkal rekeszti-bé; *Kikre nem volt méltó e' világ.* Minekelőtte azért ezek meg-lennének, a' mostani lelki sértség el-következnék arra, a' közel lévő Tartományoknak mint egy Jerusalemére, kiváltképpen a' Tudományra nézve. Elsőben-is közzűlők a' bölcs ítéletű Ur, igaz ítéletiből ki-vivé ama' mélységes, hathato, értelmes tudományu, áthatatos buzgó hűséges szolgáját Medgyesi Pált: Az után ama' nagy buzgó Illyés lelkű Tholnai Jánost közzűlők ragada-ki, kik sok Propheta fiakat szűlt; szolhat Pataki híres Schola, kik az Isten igaz Tisztelete mellett eleget szenvedtenek Illyéssel, kárhoztatást és csak nem kövezést szent Pállal. Nem becsülvén e' világ őket, édes Christusk meg-be-csül e, már annak a' Bárány Christusnak széki előtt azoktól meg-menekedvén örvenkeznék. Nem-is szokástok néktek háládatlan világ némely háládatlan fiait a'

fiai a' joért jot fizetni; mina a' Christusnak hogy lelkek idvességének keresésében buzgott, még ördöngösnak, pártosnak, ország háborítónak szídalmozatott. Szent Jánosnak 7. r. a' 20. vers. Sz. Máthénak, 12. r. 24. vers. Szent Lukácsnak, 23. r. a' 2. vers. Ezekre-is a' Christus hűséges Szolgaira a' joért (hogy az Isten igaz tisztelési elő mozditásában, és a' közönséges joban lelkek idvősége keresésében) gerjedzenek, buzogtanak, elég csufolást s' kárhóztatást szort e' világ. Mellyben dicsírtetni háládatlan fiaitól nem nyereség, hanem jaj, szent Lukácsnak 6. r. 16. vers. Idvezítők bizonyosága hidgyed igaz; Jaj ti néktek mikoron minden emberek jot mondanak ti felöltek: Mert hasonlóképpen cselekedtek a' hamis Prophetákkal az ő Attyok, és 16. r. 15. vers. Ti vattok kik emberek előtt magatokat igazítottátok: Az Isten pedig tudgya a' ti szívetekeket: Mert a' mi becsüllet az emberek előtt, az Istennek előtte utálatos. Azoktul pedig gyaláztatni, üldöztetni dicsőséges, szent Máthénak. 5. r. 11. 12. vers. Boldogok léstek mikoron titeket szídalmoznak, háborgatnak, és minden gonosz hazugságot mondanak ti ellenetek, én érettem. örüljetekek és örvendezzetekek mert a' ti jutalmatok bőléges menyekben: Mert ekképpen háborgatták a' Prophetákat is, kik ti előttetek volíának. Sz. Jánosnak 7. r. 19. vers. Ez pedig a' kárhóztatás, hogy világosság jött e' világra, de az emberek inkább szerették a' sötétséget hogy nem a' világosságot, mert az ő cselekedetek gonoszszak valának.

Ezek után szedegettetének ugyan onnét-ki amaz ékes, hathato nyelvű, Veréczí Ferencz, és ama' tiszta életű s' tudományu, mélységes elméjű Szőlősi János. Ezek után a' Schola nagy kárára s' siralmára ama' Mofesi ízelidséggel, egyenes erkölccsel, Sz. Jánosí mély értelemmel, szent mennyei tudománnyal megáldott Bacsoni Menyhárt, ki-is valamiképpen hogy Tanuló tárta volt (velem együtt) ez előttünk (még testére nézve) lévő Christus Szolgájának, és lelki kedves baráttya; ugy Mofesi ízelidségben s' szent életben, Illyési buzgoságban (az Isten dicsőségéért s' igaz tisztelésiért,) Apostoli mélységes hathato tudományban-is követője s' másíkjá volt. Többeket hogy el-halgtak ez Erdély országban Christus serege kárára ki-ragadtattak közzül emlitem csak a' nével s' valósággal; tudományokra, életekre nézve Jánosokat. Illyen volt Bisterfeld János, Gidofalvi János, Apáczai János, Enyedi János; mellye-is valoba nagy nyomoruságnak veres tengeren vitt az irgalmas Ur által, abban a' lelki Canahánban, mellyben most lelkében nyugzik. Elég veszedelmekre, s' halálra adta magát egynéhányszor a' közönséges joért, s' hűségért, mitsoda haláját vörte? El-maratt özvegyének ma mint fizetik? Nem találtatik ma Ásiverus Király, ki elő-hozatván a' Chronikás könyvet, s' fel-találván hogy Márdoche-

docheusoknak hűséget el-felejtették s' jutalmok helyében, Hamánok rengetlenül s' hamissan becsültek, azért parancsolna illendő becsületek és érdemes jutalmok felől, mint erről világosan olvashat az Esther könyvének 6 részében. Mert így én-is Pataki s' Tokai bort innám gyakrabban, mint az előtt; mikor a' mostani némely (Hamani hűséggel Isten ellen káromkodók) s' azzal Isten bölcs ítéletéből míg pohárok meg nem telik bővölködők; Nyiri bort ittak. Denem ujság; volt Sz. Dávidnak-is illye éri keferusége, a' mint éckeltetik a' 12 Soltárnak utolsó versében; Midőn a' roszszak fel-magasztaltatnak, és a' jo ember nincs becsületben. Így, 37 és 73 Soltáriban. Jeremiás-is ebben meg-ütközött volt, könyvének 12 rész 1. vers. Mi az oka hogy ilyen boldogságok az istenteleneknek utok és békeségben vadnak mindnyájan az istentelenek. De meg-felel a' 3-dik versben; holott az istenteleneket öszve gyűjtöd, mint a' mészárszékre rendeltetett juhokat, és készited őket a' meg-ölésnek napjára.

De illyen e' háládatlan világ. Ugy hogy igazán taníttya Salamon, Prædikátor könyvének 9. r. 16, 17. vers. Ha egy ember az o' szagot, várost meg-tartaná-is, csak el-felejkeznének annak hű égéről. A' hízlekedőknek s' udvari járekoknak nagyobb becsülések vagyon gyakorta, mert azoknak annyit adnak hogy maradék-is meg-éri véle; mikor az Istenes kegyes életű igaz hűséges hűznos embernek maradékja éheznek, szűkölködők, és alig vagyon fejte-is holott le-hajta.

Fély azért Erdélyben el-széledett Christus gyülekezete, hogy ne tenéked is prophétált legyen Esaiás, könyvének. 57. r. Az igaz el-vész; és nincsen senki kézfében venné: az irgalmaság tévő emberek el-szedetnek, és senki meg nem gondolja hogy a' következő veszedelem előtt vétetik el az igaz, &c. Fély ne ti néktek-is Erdélyben lévő Jerusalembélieknek mondottal legyen, veszedelmereken s' utolsó romlaltokon szánakozo édes Christustok; Matth. 21. 43. Annakokáért mondom néktek, hogy el-vétetik ti töletek az Isten országa, és adatik a' pogány népnek hogy annak gyámölcsét teremtsé. Es így következék lelki éh ég, mely sokkal nagyobb éhég, mint a' testé, Amos 8. 11. 12. a' mint nyilván vagyó. Fély hogy rajrad bé ne tellyek, bölcs Salamon taníttya s' helyes mondása. Prov. 29. 18. Mikoron meg-szúnik a' mennyei látásnak tudománya, a' nép meg-mezítenül, (el-szakad Istenről.) Ti-is Erdélyben s' Magyar országban Christus igaz szolgait nem becsülők emberek félljetekek, hogy meg ne büntesse az igaz ítéletű Isten a' mennyei dolgoknak vilgálását, erejben s' igazságában valo hirdetéle; és a' tudományt noha meg-unák némellyek, lelki balgatagsággal tudatlansággal meg-ne verjen, mint a' háládatlan Izrael. Hóscás könyvének 4. rész. 6. vers. El-vész az én népem mivel hogy

tudomány nélkül való, &c. Es valamiképpen Illyés el-ragadtatását a' háládatlan Izrael népe közzül, nagy bodulás, háborúság, és Samariának, (metropolisvárosának) meg-szállása, az után izzonyu veszedelmes éhség követte, (mint meg-láthatni Királyok 2. könyvének 6. r. 24. 25, 29. vers.) Ti-is fellyetek Erdélyben és Magyar országban Izrael maradéki hogy ezeknek az Illyéseknek, Christus hűséges igaz Szolgainak, el-ragadtatásokat reméltelen változás, és közönséges háborúság, nyomoruság, nagy veszedelem nem sok idő múlva ne kövesse, kiket az Istennek irgalmassága mindazonáltal, a' közönséges minden rendeknek meg-alázások a' hatalmas Isten kezei alatt, és a' szives meg-térés előzzön meg, nem csak kívánom, hanem naponként ezekért a' könyörülő Urnak esedezni meg, nem szűnöm. De immár itt ha tovább terjeszkedném, a' meg-igirt második Tudománynak tractálásául, (rövid de világos fontolásától) el-reklesztetném most. Hogy azért igiretemnek eleget tegyek, arról is a' mint az idő engedí s' a' szomoru alkalmatosság kívánnya, rövideden szollok; az után a' jelen való váratlan szomoru alkalmatosságra mindeniket alkalmaztatom.

MASODIK TUDOMANY.

Az Isten egész Izraelnek; abban az Ecclesiáknak s' Scholáknak, erős győzhetetlen kővári, bástyái, fegyverei, és az ördögökön-is győzedelmeskedő vi-tézi; a' buzgo lelki, szeléd, kegyes életű, mennyei Istenes tudományu Tanítók.

Fellyebb meg-magyarázott igék világosan meg-mutatták, e' tudomány az igékben egészen mint fundáltatott. Holott meg-értők mitsoda okokra Illyés Prophetá mondott Izrael szekereinek és lovaginak; és minden igaz Christus hűséges szolgainak mitsoda okokra nézve tulajdoníthatatik. Nem szükség azért itt már azon csüggedeznem, s' azzal időt töltenem. Legyetek csak figyelmetesek a' következő dolgokra, s' e' tudomány-is ti előttetek világos dől-színben lészén.

I. Mert azt a' bölcseséget, tudományt tanítták, mellynek semmi bölcseség, értelem, tanács, ellene nem állhat. (Mint ezen szokkal tanít az Ur Christus, Luc. 21. v. 15. Salamon-is Példás könyvnek 21. r. 30. vers.) Azt, melly által az életnek elszendei meg-hosszabbulnak, Példás könyvnek, 9. r. 11. vers és a' mellyhez semmi gyönyörűségek egyenlők nem lehetnek, ugyan azon 8. r. 11. vers. Azért egyéb dolgok felett Salamon bölcseséget kívánt Isten-től, 1 Reg. 3. v. 9. Mivel egy szegény bölcs ember (a' mint ő tanít, Prädikátor könyvének, 9. r. 16. 17. vers.) a' várost a' hatalmas Király ellen bölcseségével meg-szabadította, más nagyra vágyók s' elsősegen kapdosók felett. Helyesen is állattya mind ezeket, mivel Aszfzony volt, melly bölcseségével addig esedezett a' nép

a' nép előtt, azt cselekedte, hogy ama' pártos Sébának a' kősséggel fejét vérté-vén ki-vetetté; melly miatt az egész metropolis városnak el-kell vala vesznie. A' mint nyilván vagyon, 2 Sam. 20. v. 21, 22. Aszfzony volt ama' Thekohabéli, ki az eszes, bölcs Dávid Király előtt, olly bölcsen esedezett, hogy Absolonnak kegyelme, és bujdosásából békeséges vissza menetelt nyerne. A' mint erről olvashat, 2 Sam. 14. r. 7, 8. és következő vers. Aszfzony volt Abigail, ki bölcseségével a' fősvény bolond Nábál életét meg-tartotta, és Dávidot is az el-fánt yilkosságtul meg-tartoztatta, mint meg-láthatod, 1 Sam. 25. r. 23, 24, 25. és következő versekben. Így vadnak hiszem ezek? Nem szükség hiszem ebben tovább mennem? De oh bölcsket s' bölcseséget, igaz tudományt s' igaz tudókat, valóságos kegyeséget, s' valóságos (né nével való) kegyeseket, kevésre, ne mond-gyam majd semmire becsülő szegény edes nemzetem! Ha két bölcs, kegyes Tanítók, mint Mosis (a' mint 2. könyvének, 32. r. 31, 32. következő versekben meg-írva vagyon) bölcseségekkel, igaz kegyeségekkel, buzgoságokkal Isten előtt való könyörgésekkel s' esedezésekkel az országot meg-tartanak-is, (mint fellyeb-is Prädikátor könyvnek 9. r. 16, 17. vers. emlitem) eltekben-is ki, tsiny háláját vennék, holtok urán pedig maradékokat még hosszúsággal illet-nék, azzal fizetnék-meg az el-vett jóteteményt, mint az Egyiptusok Joseph-nek jóteteményéről el-felejtkezvén maradékát még nyomorgatták. Mosis 2-dik könyvének 1. r. 8, 9. vers. Mivel nem vészik fontba a' mostani emberek, PLATO ama' helyes s' praxifra méltó mondását, ki akkor s' azt a' népet mon-dotta boldognak, mellyen Bölcsök uralkodnak, és igazgatták azt; Avagy a' kik azon uralkodnak s' azt igazgatták, bölcselkednek, (philosophálnak) De hiszem nem kell a' pogány bölcsökhöz mennünk tanács kérdeni; elég tanácsot adott Isten, mikor veszedelemmel fenyegeti a' tudományt meg-utáló, kevésre becsülő népet, Hof. 4. v. 6, 7. Sőt még az örök életet is az Ur Jesus Christus is az igaz lelki bölcsökhöz s' idvességes esmérettel élőknek igirte, Joh. 17. v. 3. &c.

Ha több okokat kívánsz, őt adhatok még ehhez.

II. Mert a' Christus igaz hűséges szolgai, az igaz kegyes Tanítók, a' gonosz-nak, s' következő romlásnak látói, mellyre nézve-is az O Testamentomban a' Propheták nézőknek avagy látoknak hivattattak. Mint többi között, 1 Sam. 9. v. 11. Ma-is (a' mint ama' meg-boldogult lelki Calvinus tanította,) azon Isten vagyon, s' mikor azon vétkeket az emberek követik, mellyekért Istennek itéleti szállott a' népre; szintén úgy jövendőt mondhat az igaz Tanító; Mivel azon igaz itéleti gyakorollya ma-is az igaz itéletű bölcs Isten az emberek között. Azért is nem vethet hálót a' Tanító szemeire, hogy a' jót gonosz-nak, az edest keserűnek mondgya. Jaj akkor neki s' néked-is, Ela. 5. 20. &c. Sőt a' mit igazán

lát arra kell figyelmezned, s' mint majd az oktató haszonban erről is érthet, ha az Ur Isten elmét adott az értésre, fület a' hallásra.

III. Mert azok világosságok; úgy hogy ha azok intéstinek, s' Tanításának nem engedez, setéségben jár és maradt. Erre nézve édes Christosod Keresztelő Jánost világosságnak mondgya. Lásd-meg, Joh. 5. 35. Nyilván pedig, akkori szolgait s' Apostolit, világnak világosságának lenni tanítja, (Matt. 5. 14) melyet meg-vertén örökké el-kell veszned.

IV. Mert ók mint ha Isten maga szájával szolna néked, úgy szollyák az Isten beszédét, és hirdetik az Istennek akarattját, mely világi s' örökkévaló meg-maradást nézi. Így Áaron szája gyanánt volt Mósesnek; Szájának mondatik, 2-dik könyvének 4. r. 16. vers. Sz. Pál 2 Cor. 5. 20. azt tanítja, mint ha Isten maga szájával szolna, úgy kell venni az ő igaz Szolgai tanítást, követségit. Azért is nem kérhet tanácsot hiszem a' némátul: Így ha tudatlan, istentelen, erköltstelen Tanítókkal vér-meg Isten, veszedelmbe esel. De az igaz, buzgó, tudós, kegyes életű Tanító, mint trombita veszedelmedet megelőző vétkedet ki-mondgya, s' kiből meg-térve el nem ves, Esa. 58. v. 1, 2.

V. Mert ók szabadítók; (jól meg-érts, nem Pálistai értelemmel mondom.) Mivel szabadítók életben, nem holtok után. 2. Ennek felette szabadítók nem okképpen, hogy az ideig s' örökké való meg-szabadulásnak szerző avagy érdemlő okai volnának; mert ilyen több s' más nincs a' Christuson kívül. (Aét. 4. v. 12. Es nincsen senkiben másban idvétség, &c. és 13. résznek 39. vers. &c.) Hanem eszközök, a' mennyiben a' Christus azokat tette s' választotta eszközül hozzá való igazgatásban s' vezetésben. Így értsd Abdiás könyvének utolsó versében, a' szabadítók a' Sion hegyére hogy fel-mennek azt mondgya.

VI. Utolszor, Mert ók vezérek az örök életre, vezető nélkül a' vak veszedelmbe esik, Matth. 15. 14. a' mint az Ur Christus tanít, &c. Mi Adámban mind lelki vakok lettünk, azért szűkölködünk hogy a' Christushoz igazgattassunk, és az el-vesztett, de Christus által meg-nyert örök életre vezettessünk. Ebben eszközök mint fellyebb értetek a' Christus hűséges, igaz, kegyes életű s' tiszta mennyei tudományu szolgai. Mint bent Pál is tanít, 2 Cor. 5. 11. Az embereket vizsgáljuk a' hitre, &c. Ók a' Frigynek, békéltetésnek, meg-engesztelésnek szolgai, olyan értelemmel a' mint fellyebb hallatok s' meg-értetek, ugyan azon résznek 18. versében így tanít szent Pál Apostol. Ide járul, hogy a' következő pusztulásnak, és romlásnak ezeknek el-szedegettetések, s' az Isten rettenetes haragjának nyilván való jegyei, követi. Zachariásnak, 11. r. 8. 9. v. Es egy holnapon három Pásztori bocsátam el tőlök, &c. Es mondék: Nem őrizlek én titeket, a' ki halálra való haljon-meg, &c.

I. O K T

I. O K T A T O H A S Z O N.

Ez is a' világos meg-értett Tudomány oktat egynehány dolgokra. Ugy hallád hiszem, az egész Izraelnek, abban lévő Ecclesiáknak s' Scholáknak erős győzhetetlén kővári, bátyái, fegyveri, és az ördögökön is győzedelmeskedő vitézi; a' buzgólelkű, szeléd, kegyes életű, mennyei Istenes tudományu T A N I T O K. Es az után, minémű nagy kárára legyen ezeknek ki-ragadtatások, meg-érted.

Valakik azért Vároktól, Bátyájtól, Fegyverektől, Vitézektől meg-fosztani, és lelki testi ellenségeknek magokat, Ecclesiákat, Scholákat prédára adni, iszonyodnak, és az egész Izraelt veszedelmbe ejteni irtoznak; vigyázzanak a' következő hat dolgokra; és azokkal magokat oktasák, másokat is tanítani tudom bizonyoson úgy tudnak.

Hogy azok meg-győzhetetlen mennyei bölcseséget tanítanak, meg-hallád. Azért minden világi bölcsék felett becüllýed azokat, nem nézve magokban, hanem kinek követi, becüllýván azért. Nem becüllék-meg a' Hammoniták Dávid követi, el-vévék jutalmát, 2 Sam. 10. a' mint vagyon. Magára veszi a' Christus szolgai gyalázattokat fellyebb hallád. A' ki titeket meg-utál (meg-vét) engemet utál-meg, (engemet vét-meg,) Luc. 10. v. 16. Mert némely Istennel járdók, lelki bölcseséget semmire becüllók, minden borkorbol Papot ugratnak-ki, de még városból, s' országból is nem telik néha két Jeremiás. Az a' jaj hogy csak számot szeretnek az olyanok, hogy legyen Tanító, ha magánál nem tudosabb-is, nem kegyesebb-is, sőt ha magához hasonló annál inkább szereti. De mi haszna ha mindent bírál-is, ha lelkedet el-veszted, azzal lelked veszedelme öregbül, Matth. 16. 25, 26. Sőt ad Salamon tanácsot, (ki többet bírt náladnál,) Prov. 3. 13. Boldog embernek mongya ki szert részen az igaz bölcseségre, 4. r. 5. v. Szerezz bölcseséget, &c. Prædikátor könyvének, 12. r. 15 versében. Mindenek felett való jonak mondhatván az Isteni felelmet.

II. Hogy azok Látoi lelked és tested veszedelmének, ha meg nem térísz meg keményedel, Prophetáid is, kárhozatodnak meg-jövendölői. Azért hogy Elymás modgyára ne járj, ki ellene akarván Sz. Pál Tanításának állani, vaksággal vereték-meg, Apostolok cselekedetiről írt könyvnek, 13. r. 8. 11. versekben, és hogy lelki vaksággal meg ne veretessél, a' mit az Istennek könyvéből látnak, adgy hitelt annak, meg-emlekeztve az Apostolok feleletiről; Istennek kell engedni, s' nem embereknek, Apostolok cselekedetiről írt könyvnek, 4. r. 19, 20. verseiben. Mert lehetetlen azokat, a' melyeket láttunk és hallottunk hogy meg-szolljuk. Így felelének az egész gyülekezet véneinek az Apostolok.

III. Mivel ó általok szol a' Felséges Isten: meg-lásd Izájokat ne igyekezzed bé-dug-

D 3

bé-dugni valami ajándékkal, mint Esaiásnál, 56. r. 10. 11 versekben. Néma ebeknek, nyereség szeretőknél mondván, az erős mindenható Isten rettenetesül fenyegeti. Hasonlóképpen Jeremiásnál, 6. r. 13 versben. és 8. r. 10 versében, a' békefességgel hamisan biztatokat s' csalárdul hízeltkedőket. A' kik azért lelked javára igazán szólnak, ellene mondván, ne verd szájokat mint Ananiás fő Pap az igaz mondásért szent Pálnak száját verette, Apost. Cselekedetekről írt könyvek, 23. r. a' 2 versben. Ne-is csufold-meg őket, ne légy tárfok azoknak, kik a' joért földözni őket s' meg-ölni-is készek, és hamisan el-árulni, kárhoztatni nem tartják iszonyu vétkeknek, mint a' Sidok cselekedtek az igazságért az ártatlan Christussal: Ki-is meg-jövendőlte ezt az embereknek gonofságokat, Szent Jánosnál, 16. r. 2 versben. De ilyen keserves forfok, s' állapotok lévén-is, az Ur Christus igaz szolgainak, csak igazságot kell mondaniok, mivel Jeremiásnak az Isten igéje miképpen olyan volt mint a' csontokban rekesztetett égő tűz, könyvének 20. r. 9, 10 versekben. Lelkek vesztesége alatt, ezeknek is csak ki kell mondania a' Jákob házában hamiságát, Esaiásnál, 58. r. 1. 2. versekben, a' mint az Ur szól.

IV. Mivel világosságok a' Christus igaz hűséges szolgai, meg-emlekezzél rola, a' Sátán tégedet örökkévaló sötétségre vezetne, ha ezek tégedet a' világosságra nem vezetnének, Ephesusban írt levélnek. 5. r. 8. versében. Valatok ti-is régen sötétség, mostan pedig világosság az Urban, &c. Sz. Máthénak 4. r. 16. versében; A' sötétségben helyhezterett nép láta nagy világosságot, &c.

V. Mivel azok szabadítók, (fellyebb hallád mitsoda értelemmel.) Ha a' te lelkedet a' pokoltul meg nem szabadították, (válták) a' Christushoz vezetvén, örökké el-kárhozol, a' pokolbéli kinokban kinlodol: örömmel, s' készen engedgy azért az ő intéseknek, és hivatalok szerént cselekedvén meg-becsülyed, sőt előmozditsad, a' mennyire tetőled lehet.

VI. Mivel vezérek az örök életre; ne járj a' kárhozatnak uttyán, gyűlölyed az ördög munkáját, mert a' világosságnak a' sötétséggel, a' Christusnak a' Beliállal semmi egyessége nincsen, 2 Corinthusban írt levélnek, 6. r. 14. 15. versekben, és mivel ők a' frigynek, békelterésnek, meg-engesztelésnek szolgai; azért mintha ha Isten kérne a' lelked békefességre, Istennel való békefességre úgy tartsad, 2 Corinthusban írt levélnek, 5. r. 19. 20. versekben. És mivel a' következő Isten haragjának jelei azoknak el-szedegetterések; azért becsüld-meg, háládatlansággal hogy közönséges romlást magadra és a' népre hozsz, mint meg-jövendőlé édes Christusod, Sz. Máthénak. 23. r. 37. 38. vers.

G Y Ö Z Ó H A S Z O N.

Utolszor írvén mind ezeket, már alkalmaztatom a' vértatlan szomorú alkalmat.

kalmatosságra. Annakelőtte pedig te read fordítom tanításomat. Oh régiség! lok néppel, hatalommal, győzelemmel, vitézséggel híres néhai Magyar nemzet; mostan pedig fonkolyára, seprejére jutott, s' majd mindeneknek prédájul adatott, utolsó romlásához közelgető nyomorult nép! Te read abból állo lok nyomoruság habjaitul régen hányatott, és a' rettenetes haragu Istennek meg-emésző tűzében, csak nem mind meg-emésztetett, s' kevés magaddal abból meg-menekedett, meg-szabadult, ERDELY Országára! Hol vadnak a' te erős bátyaid? Hol külső erős hadakozó s' győzedelmeskedő vitézid? Hol nagy hírű bölcs, tanácsos, álhatatos elől-jároid? Fegyver, s' halál által, s' keserves fogság által avagy meg nem emésztettek? mint a' háládatlan nemzetet fenyegeti Isten, Esaiásnak 3. r. 1, 2, és következő verseiben.

Hol vadnak ma, nem csak Enyedi (tízp számu tanitokból s' tanítványokból állo, ma közzületek ki-ragadtatott Illyés Prophetátok által építettett) Collegium; hanem ez Erdély országában el-széledett s' nyomoruságra jutott szegény Magyarlag a' te bátyaid, fegyverid, győzedelmeskedő vitézid? Es lelki testi békefességedre s' meg-maradásodra vigyázo, s' azért-is Isten előtt buzgovan esedező, könyörgő Molesid? Hol buzgo lelkű, Isteni igazság, tiszta igaz tiszteletet, vallást szerető, azért-is gerjedező Illyésid? Hol következő nyomoruságidat, s' romlásodat meg-jövendőlé s' azért siránkozó Jeremiásid? Ez a' többi között, keservesen siratván az el-prédáltatott s' gyalázatos pogány rabságára vitetett népet, e' szokra fakad-ki siralmas könyvének, 5. részének 3. versében: *Arváká maradtunk Atya nélkül.* Ugy vagyon ti-is mondhatjátok. Ezt keservesen érzed tőle el-maradott s' világi keserves állapotra jutott özvegye, éltében pedig kedves házas társa, és el-maradott neveletlen árvái, *Arváká maradtunk Atya nélkül!* De közönségebb kárt-is vallott még az Istennek Magyar Izraele, ennek az Illyésnek, Christus haláláig hűséges Szolgájának el-ragadtatásában; Ugy hogy Erdély országában lévő tudos Iffiuság és Enyedi Collegiumban nevedő s' virágzó szép tudos sereg mondhatod ma sirva; *Arváká maradtunk Atya nélkül!* Im az igaz itéletű Ur, meg-maradott tanitodra is súlyoskezait bocsátotta, úgy annyira hogy erőtlensége miatt gondviseletedtől most el-vonattatott!

Ha a' második Tudományt fontolod, ország, és nyomorult pusztá országban lévő Christus kitsiny serege; lelki fegyvereket ado, lelki vitézségre tanító, és lelki testi békefességedért esedező Illyésedtől váltál ma meg! Oh Elifazok, Elifazok, ennek az Illyés lelkű embernek tanítványi, Enyedi Collegium! Lelki harcra, lelki győzedelmeskedő fegyverekkel tanító Illyésedtől váltál-meg!

tál-meg! Melyre nézve mondhattátok Elifussal: *Edes Atyám, Edes Atyám, Izraelnek Szekerei és Lovagi!* Ha Illyésnek életét nézed, és üldözterésben való buzgóságát: Mikor Achábtul halálra üldözterett-is, az Izrael igaz Istene igaz tisztelésiért gyótrótte lelkét. Így mikor Kolosvár veszedelmében forogván halálos félelemben volna, akkor-is az Isten igaz tisztelésü feregével tisztiben megmaradott s' hűségesen el-járt ez a' közzülünk ki-ragadtatott Illyésünk.

Ha Illyés el-ragadtatásának környül-állo dolgait meg-fontolod; Tudod Gilgálba s' onnét Bételbe, Bételből Jerichoba, Jerichoból a' Jordán vize mellé ment, s' az után úgy ragadtatott-el, 2 Királyok könyvének, 2. részében az 1. 2. következő versek. Ugy ez Christus szolgája, Izrael közzül el-ragadtatott Illyés, elsőben hazámban neveltetett boldog emlékezerü Vasarhelyi István kedves vét szerént való Attyafia gondviselése alatt; az után gyarapodván idejében, s' értelmében, tudományában, akkori híres Academiával verékedő Fejérvári Collegiumba ment, honnét idegen országokba küldetett. Onnét Isten szép ajándékival tellyes léven viszsza jött, és ke- és ideig az Ur Christus Ecclesiájában forgodván Kolosvárra vezérlette Isten; Holott-is mind addig munkálkodott, s' terényen épített, míg ez híres most Isten kegyelméből, imnár általa virágzó Enyedi Collegium nem fundáltának, mellynek fel-állításában mint buzgott, mikor málok nyugottak mint törődött, okokkal és derekas javallásokkal mint serkengette a' nagyrendeket, és méltóságos Fejedelmünknek-is kegyes terzése hogy ahhoz járulna abban mint serénykedett, most bizonyítja a' valóság, s' a' dolognak ki-meneteli; (A' mint hogy természeti szerént-is kegyelmes Fejedelem, közönséges jobban-is csak volna példa, és volna serkengető ósztónók, ilyen nyomorúságokban-is lelki Jerusalemet építését nem tartaná kicsinynek.) Ebben-is engedett. Oh Enyed, e' nek a' te Illyés-dnek terény vigyázása, forgolodása által most virágzó híres Collegium, vajha sokáig virágzanál! és vajha a' tengeri háborúktól hanyattatván ismét el nem szélednél! En félek, meg-vallom, hogy a' mint Illyés el-ragadtatását közönséges bodulás, lelki testi éhség, Samaria meg-szállása, nagy háborúság követte; e' ti Illyésnek el-ragadtatását-is ez ek a' keserves állapotok ne kövessék. Félek (mivel ez jó földű Erdély országalakosi, vad gyümölcsöt termenek,) félek igen meg ne fosztassanak az Isten kegyelmétől, és igéjének ragyago világául, mellynek bősége miatt némelyek meg-csömörölvén lelkükben szintén meg-fagytak, s' majd tellyességgel kegyelég, szeretet, jó cselekedet, mértékletesség nélkül maradnak, és az igaz Hittnek gyümölcse nélkül élven a' Hittnek szájakban viselik. Miképpen jövendőt az Apostol, úgy tesszik e' mi időnk-

időnkre-is, Timotheushoz írt levelének, 3. r. 1. 2. 3. s' következő versekben, Titushoz írt levelének, 1. r. 15. 16. versekben.

I N T Ó H A S Z O N.

Holott ezek eléggé meg-síthatatlan keserves állapotunkra mind így vadnak. Azt kérhetnéd. Miképpen kellene ez utolsó veszedelemre hanyatlott állapotunkat meg-orvosolnunk, és a' következő, s' nem megszűző romlást meg-előznünk? F. Igaz valóságos meg-téréssel, Joel Prophetá könyvének 2. r. 12. 13. 14. versekben. *Még mostan-is ezt mondja az Ur, térjetelek-meg én hozzám tellyes ti szívetek szerént, bőjtöléssel-is, sírással-is, kesergéssel-is, és szaggatások-meg szíveteket, nem ruhátokat, s' térjetelek a' ti Uratokhoz Istenetekhez, mert ő kegyelmes és irgalmas, késedelmes a' haragra, és nagy az ő kegyelmessége, meg-tartozik a' büntetésétől, ki tudja talám hozzátok tér az Isten és meg-bánja szándékát, &c.* De oh utolsó rettenetes veszedelmedtől, s' pusztulásodtul kevéssé, s' majd semmit irtozo nemzetség, meg-keményedett lelkű nép! Nagyobb részről bujálkodtok, észtek, isztok, tobzodtok, vigadtok, musikáltatok, és nem esik-meg lelketek országtok romlásán, s' edes szegény nemzetetek pusztulásán, mint szol Amos Prophetánál az erős Isten, 6. r. 1. 2. 3. következő versekben; Nem szánjátok a' Josephnek romlását, &c. Oh csak a' pogány Ninivébéliek királyát követnék a' mi uraink, ki Jonás szájából halván a' rettenetes fenyegetést, nem vévé tréfára (mint mi,) udvari csúfságra, és játékra nem fordítá; Hanem székiből ki-kelvén, királyi ruháját gyász ruhára változtatván a' porba üle, és parancsolatot ad-a' ki a' népek a' meg-térés felől. A' mint könyvének 3. r. 6. 7. következő versekben vagyon. De mivel mind másképpen vadnak a' dolgok, ha ilyen, ma köztetek lábra kapott testi bátorságban éltek, mi hasznahizelkednem, im meg-mondom azért kedvezés nélkül az igazságot. Féllyetek meg nem jobbitvan magatokat, hogy a' pogány fogságában, valakban, csincserekben, tömlőz fenekén, és holt testetekből halmat rakván (mint már nálunknál jobbakon ez végbe ment) érezzétek-meg orvosolhatatlanul s' változhatatlanul az erős mindenható rettenetes Istennek haragját!

En tölem az volna azért a' tanács még most, a' mit ki-kiáltatott Isten hűséges szolgája Ezechiél által, könyvének 33. részének 11. versében. *Térjetelek-meg; Térjetelek-meg azért a' ti gonosz utaitokkal, és miért bálnátok-meg Isten háza!* Tovább ebben mennem a' mostani szomorú alkalmatosság már nem engedi. Talám kilyebb terjeszkedvén most-is kolletinél, unalmat szerzettem, De meg-engedhetitek, mivel lelki testi javatokat, békefégyteket, meg-maradástokat keresvén s' szeretvén cselekedtem, kívánván én-is veletek (ugy tettevén a' nagy ir-

ILLYES PROPHE TANAK EL-RAGADTATASA.

galma Urnak) e' jo földön Istenemet dicsírni, irtozván pedig pogány rettene-
tes halálánál keserveflebb fogságában kinlodni. Talám ha énnékem etról valo
bővebb szollásra s' traclára Isten más alkalmatolságot nem ad-is, más húséges
szolgai által végbe viszi. A' minden vigasztalásnak s' könyörületességnek Iste-
ne pedig, szánnya-meg az ő lelki Izraelét és Sionát, és a' meg-keseredteket,
lelkekben-is meg-sebhetteket vigasztallja! és e' közzülünk ki-ragadtatott
Illyesünknek el-ragadtatását ne tetézze Jerusálemének váratlan háboruival, s'
több nyomoruságival; Eliszufoknak, Propheta fiainak hirtelen siralmas el-
szélesztésével! Ne hozzon e' népnek háládatlanságáért lelki éhséget! nemoz-
ditsa-ki országát végképpen utolsó veszedelmére, e' vakmerő, meg-átalkodott
nemzet közzül. Sőt inkább lelki Sionát, s' Jerusálemét, annak lakosát ke-
gyelmével vegye elől, sok nyomoruságiban kétségben esni ne engedgye, hanem
vigasztallja, és szerelmes Fiadrágálatos vérén szerzett örök országának birá-
sára tartsa-meg! A M E N! A M E N!

